

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM-10-121-18

Druk nr 2827
Warszawa, 28 sierpnia 2018 r.

Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Mateusz Morawiecki

U S T A W A

z dnia

o europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej^{1), 2)}

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa reguluje:

- 1) powstanie, organizację, zasady działalności i likwidację europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej posiadających siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 1141/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (Dz. Urz. UE L 317 z 04.11.2014, str. 1), zwanym dalej „rozporządzeniem 1141/2014”;
- 2) zasady działalności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej posiadających siedzibę w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014;
- 3) organy właściwe do wykonywania zadań wynikających z rozporządzenia 1141/2014.

Art. 2. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) europejska partia polityczna – europejską partię polityczną, o której mowa w art. 2 pkt 3 rozporządzenia 1141/2014;
- 2) europejska fundacja polityczna – europejską fundację polityczną, o której mowa w art. 2 pkt 4 rozporządzenia 1141/2014;
- 3) partia polityczna – partię polityczną, o której mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 580);

---

¹⁾ Niniejsza ustawa służy stosowaniu rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 1141/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych.

²⁾ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych oraz ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

- 4) stowarzyszenie – stowarzyszenie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210 oraz z 2018 r. poz. 723), z wyłączeniem stowarzyszenia, o którym mowa w rozdziale 6 tej ustawy;
- 5) Urząd – Urząd do spraw Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych, o którym mowa w art. 6 rozporządzenia 1141/2014;
- 6) rejestr – rejestr europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych, o którym mowa w art. 7 rozporządzenia 1141/2014;
- 7) ewidencja – ewidencję partii politycznych, o której mowa w rozdziale 3 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych;
- 8) zaświadczenie – dokument, o którym mowa w art. 15 ust. 2 rozporządzenia 1141/2014, potwierdzający, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z przepisami polskiego prawa.

Rozdział 2

Europejska partia polityczna

Art. 3. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej partii politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące partii politycznej, z wyłączeniem:

- 1) art. 1 ust. 2, art. 5, art. 11–16, art. 18–23, art. 24–25a, art. 26a–36a, art. 37–38d, art. 39a, art. 42–47 oraz art. 48 zdanie drugie ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych;
- 2) przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, 1000 i 1349) dotyczących udziału partii politycznej w wyborach;
- 3) przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 400, z 2017 r. poz. 850 oraz z 2018 r. poz. 1349) oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 318 oraz z 2017 r. poz. 850) dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej.

Art. 4. 1. Do wniosku o rejestrację europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej składanego w Urzędzie wnioskodawca dołącza zaświadczenie.

2. Zaświadczenie dołącza się również do wniosku o aktualizację wpisu europejskiej partii politycznej do rejestru związaną ze zmianą jej statutu.

Art. 5. 1. Organ uprawniony według statutu europejskiej partii politycznej do jej reprezentowania składa wniosek o wydanie zaświadczenia do sądu właściwego do prowadzenia ewidencji.

2. Wniosek o wydanie zaświadczenia jest sporządzany zgodnie z wymaganiami przewidzianymi dla pisma procesowego, a ponadto zawiera przynajmniej nazwę, siedzibę i adres europejskiej partii politycznej oraz imiona, nazwiska i adresy osób wchodzących w skład organu uprawnionego według statutu do reprezentowania europejskiej partii politycznej.

3. Do wniosku o wydanie zaświadczenia dołączanego do wniosku, o którym mowa w art. 4 ust. 1, dołącza się statut europejskiej partii politycznej, a w przypadku wniosku o wydanie zaświadczenia dołączanego do wniosku, o którym mowa w art. 4 ust. 2 – tekst zmian w statucie oraz tekst jednolity statutu.

4. Jeżeli statut europejskiej partii politycznej lub inne dołączane dokumenty są sporządzone w języku obcym, dołącza się ich uwierzytelnione tłumaczenie na język polski.

Art. 6. Sąd wydaje zaświadczenie niezwłocznie po ustaleniu, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z przepisami polskiego prawa.

Art. 7. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowania o wydanie zaświadczenia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1360, 1467, 1499 i 1544) o postępowaniu nieprocesowym.

Art. 8. 1. W ramach konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014, sąd właściwy do prowadzenia ewidencji otrzymuje z Urzędu informację o dniu, w którym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej zostanie opublikowana decyzja o rejestracji lub wykreśleniu z rejestru europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej wraz z odpisem tej decyzji, a także informację o każdej aktualizacji wpisu europejskiej partii politycznej do rejestru związanej ze zmianą jej statutu.

2. Sąd właściwy do prowadzenia ewidencji niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym mowa w art. 9, oraz Prokuratorowi Generalnemu.

Art. 9. Krajowym punktem kontaktowym w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 w zakresie wymiany informacji o europejskiej partii politycznej jest Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 10. Uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 16 ust. 3 rozporządzenia 1141/2014, o wykreślenie europejskiej partii politycznej z rejestru z powodu poważnego naruszenia obowiązków przewidzianych w prawie krajowym przysługuje Prokuratorowi Generalnemu.

Art. 11. 1. Z dniem opublikowania decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej następuje otwarcie jej likwidacji.

2. Nie później niż w terminie 7 dni od dnia opublikowania decyzji, o której mowa w ust. 1, europejska partia polityczna wyznacza likwidatorów, o ile nie zostali oni wyznaczeni wcześniej, oraz przesyła do sądu właściwego do prowadzenia ewidencji odpis dokumentu stanowiącego o wyznaczeniu likwidatorów ze wskazaniem ich imion, nazwisk, adresów oraz sposobu reprezentowania przez nich europejskiej partii politycznej.

3. Likwidatorzy zamieszczają ogłoszenie o otwarciu likwidacji i ich wyznaczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

4. Likwidatorzy powinni dążyć do zakończenia czynności likwidacyjnych przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej partii politycznej.

5. Likwidatorzy zgłaszają sądowi właściwemu do prowadzenia ewidencji zakończenie likwidacji oraz składają bilans na dzień zakończenia likwidacji i sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych.

Art. 12. 1. Jeżeli przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej jej likwidacja nie została przeprowadzona i zakończona zgodnie z art. 11, likwidację prowadzi się po wejściu w życie tej decyzji.

2. Po wejściu w życie decyzji, o której mowa w ust. 1, na czas prowadzenia likwidacji europejska partia polityczna wykreślona z rejestru nabywa zdolność prawną, a ponadto przysługują jej wszystkie prawa i obowiązki, które przysługiwały europejskiej partii politycznej w dniu wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru. W sprawach wynikających z likwidacji europejska partia polityczna wykreślona z rejestru może pozywać i być pozywana.

3. Likwidatorzy wyznaczeni zgodnie z art. 11 ust. 2 zachowują swój mandat.

4. Jeżeli brak likwidatorów, o których mowa w ust. 3, likwidatorów ustanawia sąd właściwy do prowadzenia ewidencji. Jeżeli jest to możliwe, likwidatorami ustanawia się osoby,

które były członkami organu uprawnionego do reprezentowania europejskiej partii politycznej wykreślonej z rejestru według stanu na dzień wykreślenia z rejestru.

5. Likwidatorzy ustanowieni zgodnie z ust. 4 zamieszczają ogłoszenie o ich ustanowieniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Ogłoszenie nie podlega opłacie.

Art. 13. 1. Po przeprowadzeniu likwidacji, o której mowa w art. 12, likwidatorzy składają sądowi właściwemu do prowadzenia ewidencji bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o stwierdzenie zakończenia likwidacji.

2. Sąd właściwy do prowadzenia ewidencji stwierdza zakończenie likwidacji.

Art. 14. Jeżeli majątek europejskiej partii politycznej wystarcza jedynie na pokrycie części kosztów jej likwidacji, w pozostałej części odpowiedzialność za pokrycie tych kosztów ponoszą solidarnie członkowie organu uprawnionego do reprezentowania europejskiej partii politycznej według stanu na dzień wykreślenia z rejestru.

Art. 15. W zakresie nieuregulowanym w art. 12–14 do likwidacji prowadzonej od dnia wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej partii politycznej stosuje się odpowiednio przepisy o likwidacji partii politycznej.

Art. 16. Do europejskiej partii politycznej posiadającej siedzibę w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w zakresie, w jakim prowadzi ona działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące europejskiej partii politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem art. 4–8 oraz art. 11–15 niniejszej ustawy.

Rozdział 3

Europejska fundacja polityczna

Art. 17. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące stowarzyszenia, z wyłączeniem:

- 1) art. 8 ust. 1 i 5, art. 10a, art. 10b, art. 12, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3, art. 20–22, art. 25–35, art. 36 ust. 2, art. 37 ust. 2 pkt 1 i 3 oraz ust. 3 oraz art. 40–43 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach;
- 2) przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy dotyczących udziału stowarzyszenia w wyborach;

- 3) przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej.

Art. 18. 1. Stowarzyszenie, które nie jest wpisane do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, może zostać przekształcone w europejską fundację polityczną z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej po spełnieniu wymogów określonych w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie (przekształcenie stowarzyszenia w europejską fundację polityczną).

2. Do przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną wymaga się:

- 1) sporządzenia planu przekształcenia wraz z załącznikami;
- 2) powzięcia uchwały o przekształceniu stowarzyszenia w europejską fundację polityczną;
- 3) rejestracji europejskiej fundacji politycznej w rejestrze;
- 4) wykreślenia stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 19. 1. Plan przekształcenia przygotowuje zarząd stowarzyszenia.

2. Plan przekształcenia sporządza się w formie pisemnej pod rygorem nieważności.

Art. 20. 1. Plan przekształcenia powinien zawierać co najmniej:

- 1) podstawę prawną oraz uzasadnienie przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną odnoszące się do zmian w zakresie dotychczasowych celów statutowych stowarzyszenia;
- 2) nazwę, siedzibę i numer wpisu stowarzyszenia w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz nazwę i siedzibę europejskiej fundacji politycznej;
- 3) ustalenie wartości bilansowej majątku stowarzyszenia na określony dzień w miesiącu poprzedzającym sporządzenie planu przekształcenia.

2. Do planu przekształcenia dołącza się:

- 1) projekt uchwały o przekształceniu stowarzyszenia w europejską fundację polityczną;
- 2) projekt statutu europejskiej fundacji politycznej;
- 3) wycenę składników majątku (aktywów i pasywów) stowarzyszenia;
- 4) sprawozdanie finansowe sporządzone dla celów przekształcenia na dzień, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, z zastosowaniem takich samych metod i takiego samego układu jak w ostatnim rocznym sprawozdaniu finansowym.

Art. 21. 1. Stowarzyszenie zawiadamia swoich członków o zamiarze powzięcia uchwały o przekształceniu w europejską fundację polityczną na zasadach przewidzianych dla zawiadamiania o planowanych uchwałach w sprawie zmian statutu.

2. Członkowie stowarzyszenia mają prawo przeglądać w lokalu stowarzyszenia dokumenty, o których mowa w art. 20, oraz żądać wydania im bezpłatnie odpisów tych dokumentów.

Art. 22. 1. Uchwała o przekształceniu stowarzyszenia w europejską fundację polityczną podejmowana jest na zasadach przewidzianych dla uchwał w sprawie zmian statutu stowarzyszenia.

2. Uchwała, o której mowa w ust. 1, zawiera co najmniej zgodę na przekształcenie stowarzyszenia w europejską fundację polityczną oraz na brzmienie jej statutu.

3. Uchwałę, o której mowa w ust. 1, zamieszcza się w protokole sporządzonym przez notariusza.

4. Zarząd stowarzyszenia zamieszcza ogłoszenie o podjęciu uchwały, o której mowa w ust. 1, w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Art. 23. 1. Do wniosku o rejestrację europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej składanego w Urzędzie wnioskodawca dołącza zaświadczenie.

2. Zaświadczenie dołącza się również do wniosku o aktualizację wpisu europejskiej fundacji politycznej do rejestru związaną ze zmianą jej statutu.

Art. 24. 1. Organ uprawniony według statutu europejskiej fundacji politycznej do jej reprezentowania składa wniosek o wydanie zaświadczenia do sądu rejestrowego właściwego ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej, a w przypadku wniosku o wydanie zaświadczenia dołączanego do wniosku o rejestrację europejskiej fundacji politycznej utworzonej przez przekształcenie stowarzyszenia – do sądu rejestrowego właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia.

2. Wniosek o wydanie zaświadczenia jest sporządzany zgodnie z wymaganiami przewidzianymi dla pisma procesowego, a ponadto zawiera przynajmniej nazwę, siedzibę i adres europejskiej fundacji politycznej oraz imiona, nazwiska i adresy osób wchodzących w skład organu uprawnionego według statutu do reprezentowania europejskiej fundacji politycznej, a także nazwę, siedzibę i adres europejskiej partii politycznej, z którą jest formalnie powiązana europejska fundacja polityczna.

3. Do wniosku o wydanie zaświadczenia dołączanego do wniosku, o którym mowa w art. 23 ust. 1, dołącza się:

1) statut europejskiej fundacji politycznej;

- 2) plan przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną wraz z załącznikami – w przypadku przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną;
- 3) uchwałę o przekształceniu stowarzyszenia w europejską fundację polityczną – w przypadku przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną.

4. Do wniosku o wydanie zaświadczenia dołączanego do wniosku, o którym mowa w art. 23 ust. 2, dołącza się tekst zmian w statucie oraz tekst jednolity statutu.

5. Jeżeli statut europejskiej fundacji politycznej lub inne dołączane dokumenty są sporządzone w języku obcym, dołącza się ich uwierzytelnione tłumaczenie na język polski.

Art. 25. Sąd wydaje zaświadczenie niezwłocznie po ustaleniu, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z przepisami polskiego prawa.

Art. 26. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowania o wydanie zaświadczenia stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego o postępowaniu rejestrowym.

Art. 27. 1. W ramach konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014, sąd rejestrowy właściwy ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej otrzymuje z Urzędu informację o dniu, w którym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej zostanie opublikowana decyzja o rejestracji lub wykreśleniu z rejestru europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej wraz z odpisem tej decyzji, a także informację o każdej aktualizacji wpisu europejskiej fundacji politycznej do rejestru związanej ze zmianą jej statutu.

2. Sąd rejestrowy, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym mowa w art. 29, oraz Prokuratorowi Generalnemu. W przypadku przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów dotyczących decyzji o rejestracji europejskiej fundacji politycznej przekazuje się także sądowi rejestrowemu właściwemu ze względu na siedzibę stowarzyszenia, jeśli w związku z przekształceniem nastąpiła zmiana siedziby.

Art. 28. 1. Sąd rejestrowy właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia przekształcanego w europejską fundację polityczną po otrzymaniu informacji o dniu, w którym w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej zostanie opublikowana decyzja o rejestracji

europejskiej fundacji politycznej z urzędu wykreśla stowarzyszenie z Krajowego Rejestru Sądowego.

2. Wykreślenie stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego nie może nastąpić przed dniem opublikowania decyzji Urzędu o rejestracji europejskiej fundacji politycznej.

Art. 29. Krajowym punktem kontaktowym w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 w zakresie wymiany informacji o europejskiej fundacji politycznej jest Państwowa Komisja Wyborcza.

Art. 30. Uprawnienie do wystąpienia z wnioskiem, o którym mowa w art. 16 ust. 3 rozporządzenia 1141/2014, o wykreślenie europejskiej fundacji politycznej z rejestru z powodu poważnego naruszenia obowiązków przewidzianych w prawie krajowym przysługuje Prokuratorowi Generalnemu.

Art. 31. 1. Z dniem opublikowania decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej następuje otwarcie jej likwidacji.

2. Nie później niż w terminie 7 dni od dnia opublikowania decyzji, o której mowa w ust. 1, europejska fundacja polityczna wyznacza likwidatorów, o ile nie zostali oni wyznaczeni wcześniej, oraz przesyła do sądu rejestrowego właściwego ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej odpis dokumentu stanowiącego o wyznaczeniu likwidatorów ze wskazaniem ich imion, nazwisk, adresów oraz sposobu reprezentowania przez nich europejskiej fundacji politycznej.

3. Likwidatorzy zamieszczają ogłoszenie o otwarciu likwidacji i ich wyznaczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

4. Likwidatorzy powinni dążyć do zakończenia czynności likwidacyjnych przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej fundacji politycznej.

5. Likwidatorzy zgłaszają sądowi rejestrowemu zakończenie likwidacji oraz składają bilans na dzień zakończenia likwidacji i sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych.

Art. 32. 1. Jeżeli przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej jej likwidacja nie została przeprowadzona i zakończona zgodnie z art. 31, likwidację prowadzi się po wejściu w życie tej decyzji.

2. Po wejściu w życie decyzji, o której mowa w ust. 1, na czas prowadzenia likwidacji europejska fundacja polityczna wykreślona z rejestru nabywa zdolność prawną, a ponadto

przysługują jej wszystkie prawa i obowiązki, które przysługiwały europejskiej fundacji politycznej w dniu wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru. W sprawach wynikających z likwidacji europejska fundacja polityczna wykreślona z rejestru może pozywać i być pozywana.

3. Likwidatorzy wyznaczeni zgodnie z art. 31 ust. 2 zachowują swój mandat.

4. Jeżeli brak likwidatorów, o których mowa w ust. 3, likwidatorów ustanawia sąd rejestrowy właściwy ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej wykreślonej z rejestru. Jeżeli jest to możliwe, likwidatorami ustanawia się osoby, które były członkami organu uprawnionego do reprezentowania europejskiej fundacji politycznej wykreślonej z rejestru według stanu na dzień wykreślenia z rejestru.

5. Likwidatorzy ustanowieni zgodnie z ust. 4 zamieszczają ogłoszenie o ich ustanowieniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Ogłoszenie nie podlega opłacie.

Art. 33. 1. Po przeprowadzeniu likwidacji, o której mowa w art. 32, likwidatorzy składają sądowi rejestrowemu bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o stwierdzenie zakończenia likwidacji.

2. Sąd rejestrowy stwierdza zakończenie likwidacji.

Art. 34. Jeżeli majątek europejskiej fundacji politycznej wystarcza jedynie na pokrycie części kosztów jej likwidacji, w pozostałej części odpowiedzialność za pokrycie tych kosztów ponoszą solidarnie członkowie organu uprawnionego do reprezentowania europejskiej fundacji politycznej według stanu na dzień wykreślenia z rejestru.

Art. 35. W zakresie nieuregulowanym w art. 32–34 do likwidacji prowadzonej od dnia wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z rejestru europejskiej fundacji politycznej stosuje się odpowiednio przepisy o likwidacji stowarzyszenia.

Art. 36. Do europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, w zakresie, w jakim prowadzi ona działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem art. 18–28 oraz art. 31–35 niniejszej ustawy.

Rozdział 4

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 37. W ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1036, 1162 i 1291) w art. 17 w ust. 1 pkt 39 otrzymuje brzmienie:

„39) dochody związków zawodowych, społeczno-zawodowych organizacji rolników, izb rolniczych, izb gospodarczych, organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, spółdzielczych związków rewizyjnych, organizacji pracodawców, partii politycznych, europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych, działających na podstawie odrębnych przepisów – w części przeznaczonych na cele statutowe, z wyłączeniem działalności gospodarczej;”.

Art. 38. W ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, 650, 723 i 1365) w art. 3 w ust. 4:

- 1) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu:
„1a) europejskich partii politycznych;”;
- 2) po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu:
„5a) europejskich fundacji politycznych.”.

Rozdział 5

Przepisy końcowe

Art. 39. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel i podstawowe założenia projektu ustawy

Celem projektu ustawy jest zapewnienie możliwości stosowania w Rzeczypospolitej Polskiej rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 1141/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie statusu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (Dz. Urz. UE L 317 z 04.11.2014, str. 1–27), zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) nr 2018/673 z dnia 3 maja 2018 r. (Dz. Urz. UE L 114I z 04.05.2018, str. 1), zwanego dalej „rozporządzeniem 1141/2014”. Rozporządzenie 1141/2014 reguluje status prawny europejskich partii politycznych (dalej: „EPP”) oraz powiązanych z nimi europejskich fundacji politycznych (dalej: „EFP”), jako podmiotów realizujących cele polityczne na szczeblu europejskim. Rozporządzenie 1141/2014, na tle dotychczas obowiązujących regulacji, w szczególności przyznaje zarówno EPP, jak i EFP, „europejską osobowość prawną”, która jest związana z faktem rejestracji EPP i EFP w Rejestrze europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (dalej: „Rejestr”) prowadzonym przez Urząd ds. Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych (dalej: „Urząd”) funkcjonujący przy Parlamencie Europejskim. Rozporządzenie 1141/2014 reguluje powstawanie EPP i EFP oraz ich wewnętrzną organizację, warunki i procedurę rejestracji i wykreślenia z Rejestru, a także zasady finansowania i sprawozdawczości finansowej tych podmiotów oraz kontroli i kar nakładanych przez Urząd. Ponadto zakresem rozporządzenia 1141/2014 są objęte rozwiązania instytucjonalne związane z ustanowieniem Urzędu oraz prowadzonego przez Urząd Rejestru.

EPP, w rozumieniu rozporządzenia 1141/2014, stanowi sojusz polityczny realizujący cele polityczne i zarejestrowany w Urzędzie. Z kolei EFP stanowi podmiot formalnie powiązany z EPP, zarejestrowany w Urzędzie, którego działalność wspiera i uzupełnia cele EPP, w szczególności przez działania o charakterze organizacyjnym, koncepcyjnym i naukowym, dotyczące polityki europejskiej oraz procesu integracji europejskiej (art. 2 pkt 3 i 4). EPP może posiadać tylko jedną formalnie z nią powiązaną EFP, przy czym EPP oraz powiązana z nią EFP powinny zapewnić wzajemny rozdział ich odpowiednich władz, bieżącego zarządzania oraz rachunków finansowych (art. 3 ust. 3).

W zamierzeniu ustawodawcy europejskiego nowe regulacje przyjęte w rozporządzeniu 1141/2014 powinny służyć ulepszeniu ram prawnych i finansowych działania EPP oraz powiązanych z nimi EFP, tak aby mogły one stać się bardziej widocznymi i skutecznymi uczestnikami wielopoziomowego systemu politycznego Unii (motyw 6). Rozporządzenie 1141/2014 zastąpiło obowiązujące wcześniej rozporządzenie (WE) nr 2004/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 4 listopada 2003 r. w sprawie przepisów regulujących partie polityczne na poziomie europejskim oraz zasad dotyczących ich finansowania (Dz. Urz. WE L 297 z 15.11.2003, str. 1).

Postanowienia rozporządzenia 1141/2014, jako aktu prawa europejskiego obowiązującego bezpośrednio, ze swojej istoty nie wymagają implementacji, wiążą w całości i są bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich. Niemniej, jak stanowi art. 39, państwa członkowskie są zobowiązane do podjęcia wszelkich stosownych działań w celu zapewnienia skutecznego stosowania rozporządzenia. Powyższe dotyczy zatem także zmian ustawodawczych, w zakresie, w jakim byłoby to niezbędne do stosowania rozporządzenia 1141/2014 oraz zapewnienia spójności z rozporządzeniem przepisów krajowych.

O ile zatem z rozporządzenia 1141/2014 nie wynika w sposób przesądzający rodzaj ewentualnych działań dostosowawczych po stronie państw członkowskich, to poszczególne jego przepisy wprost dopuszczają przyjęcie bądź przynajmniej zakładają istnienie krajowych przepisów mających zastosowanie do EPP i EFP, w każdym wszakże przypadku pod warunkiem zapewnienia zgodności takich uregulowań z rozporządzeniem. Przede wszystkim należy mieć na uwadze, iż niezależnie od wymogu rejestracji w jednym centralnym Rejestrze przy Parlamencie Europejskim EPP i EFP mają możliwość ustanowienia siedziby w wybranym państwie członkowskim UE. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu EPP i EFP podlegają wówczas przepisom prawnym państwa członkowskiego siedziby (art. 14 ust. 2). Z przepisów państw członkowskich mogą w szczególności wynikać dodatkowe wymogi w odniesieniu do statutów EPP i EFP posiadających siedzibę na ich terytorium (art. 4 ust. 3, art. 5 ust. 2). Rozporządzenie wskazuje ponadto, że powstanie EPP lub EFP na zasadach w nim określonych potencjalnie będzie mogło nastąpić w drodze przekształcenia podmiotu krajowego – „wnioskodawcy”, jeśli wnioskodawca posiada osobowość prawną na mocy prawa danego państwa członkowskiego (motyw 20, art. 3, art. 15 ust. 3). Wynika stąd konieczność przynajmniej częściowego, w zakresie, w jakim rozporządzenie pozostawia

to w gestii ustawodawcy krajowego, określenia krajowych procedur związanych z powstaniem EPP lub EFP w drodze przekształcenia. Co do zasady zawsze w oparciu o przepisy państwa siedziby powinna nastąpić także likwidacja EPP i EFP (art. 16 ust. 6). W końcu rozporządzenie samo w sobie nie przesądza także o rodzaju organów krajowych właściwych do wykonywania jego postanowień.

Mając na uwadze bezpośrednie obowiązywanie przepisów rozporządzenia 1141/2014 w polskim porządku prawnym, a także zasadę, że w zakresie w nim nieuregulowanym EPP i EFP z mocy samego rozporządzenia podlegają przepisom prawnym państwa członkowskiego siedziby, projekt ustawy opiera się na założeniu, że zmiany ustawodawcze powinny dotyczyć jedynie zapewnienia skuteczności instytucji prawnych ustanowionych w rozporządzeniu. Rozwiązania objęte projektem ustawy, w odniesieniu do EPP i EFP posiadających siedzibę w Polsce, obejmują zatem w szczególności kwestie związane z bliższym określeniem krajowego reżimu prawnego dotyczącego EPP i EFP, a także powstawaniem takich podmiotów, w tym, w przypadku EFP, w drodze przekształcenia podmiotów krajowych, likwidacją EPP i EFP oraz środkami współpracy z Urzędem i nadzoru.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na stosunkowo niewielką w skali europejskiej liczbę podmiotów o statusie EPP i związanych z nimi EFP (w minionych latach, w oparciu o dotychczas obowiązujące przepisy, zwykle istniało kilka lub kilkanaście europejskich partii politycznych) oraz fakt, że działalność polityczna na szczeblu europejskim jest skoncentrowana przede wszystkim w Parlamencie Europejskim. Spodziewać się można, że ze względów praktycznych większość tego rodzaju podmiotów w pierwszej kolejności rozważy ustanowienie swojej siedziby raczej w pobliżu siedziby Parlamentu Europejskiego, siedzib jego organów lub miejsc obrad (Strasburg, Bruksela, Luksemburg). Obecnie żadna EPP lub EFP nie posiada siedziby na terytorium Polski. Jest zatem także dość prawdopodobne, że w przypadku Polski zastosowanie projektowanych krajowych przepisów – w odniesieniu do kwestii wskazywanych wyżej – będzie ograniczone. Niemniej jednak przyjęcie przepisów doprecyzowujących procedurę powstawania oraz likwidacji EPP i EFP jest konieczne dla zagwarantowania pełnej realizacji celów rozporządzenia 1141/2014 oraz swobody wyboru siedziby EPP i EFP na terytorium Polski.

Zgodnie z art. 41 rozporządzenia 1141/2014, rozporządzenie stosuje się od dnia 1 stycznia 2017 r. W dniu 19 sierpnia 2016 r. powołany został na stanowisko pierwszy

Dyrektor Urzędu, który podjął prace związane z ustanowieniem funkcjonującego obecnie Urzędu, prowadzonego przez Urząd Rejestru oraz strony internetowej służącej publikowaniu najważniejszych informacji na temat EPP i EFP. Zgodnie z rozporządzeniem 1141/2014, finansowanie EPP i EFP z budżetu unijnego na nowych zasadach zostało przewidziane w odniesieniu do działań rozpoczętych w roku 2018 lub później.

2. Krajowe przepisy mające zastosowanie do europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych

Projekt ustawy opiera się na założeniu, że jest niezbędne jednoznaczne określenie krajowych ram prawnych, które będą miały zastosowanie do EPP i EFP posiadających siedzibę w Polsce, co w optymalny sposób powinno nastąpić poprzez wyraźne odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów regulujących funkcjonowanie konkretnych rodzajów osób prawnych obecnych w polskim systemie prawnym. Z rozporządzenia 1141/2014 (art. 14 ust. 2) wynika wprawdzie, że posiadanie przez EPP lub EFP siedziby w określonym państwie członkowskim wiąże się z podleganiem przepisom tego państwa członkowskiego w zakresie nieuregulowanym w samym rozporządzeniu. Została ustanowiona w ten sposób zasada podlegania całokształtowi regulacji krajowych państwa siedziby, na przykład przepisom administracyjnym, podatkowym, prawa pracy lub innym. Wspomniany przepis rozporządzenia sam w sobie nie stanowi jednak regulacji wyczerpującej, nie precyzuje bowiem bliżej zakresu krajowych przepisów, które znajdą zastosowanie do EPP i EFP, z uwzględnieniem charakteru takich podmiotów oraz rodzaju prowadzonej przez nie działalności. Ma to szczególne znaczenie, na przykład, w świetle przewidzianego w rozporządzeniu odesłania, że statut zarówno EPP, jak i EFP, „musi być zgodny z obowiązującym prawem państwa członkowskiego”, w którym podmioty te mają siedzibę (art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 1). Ponadto, o ile w polskim porządku prawnym istnieją uregulowania odnoszące się do partii politycznych, to brak jest w nim odpowiednika EFP („krajowej” fundacji politycznej, jako odrębnego typu osoby prawnej), co choćby potencjalnie mogłoby pozwolić na odpowiednie stosowanie właściwych przepisów także do EFP z siedzibą w Polsce.

Konieczność doprecyzowania zakresu przepisów mających zastosowanie do EPP i EFP posiadających siedzibę w Polsce wymaga zatem ingerencji ustawodawcy. Rozważając wprowadzenie ogólnego odesłania do konkretnych przepisów krajowych, w każdym

przypadku należy jednak mieć na uwadze, że zarówno przepisy państw członkowskich dotyczące krajowych partii politycznych, jak i ewentualne przepisy dotyczące krajowych fundacji politycznych, nie mogłyby zostać zastosowane w pełnym zakresie. EPP i EFP stanowią bowiem odrębne typy europejskich osób prawnych, są odmienne ich cele (odpowiednio – działalność polityczna i wspieranie partii politycznych wyłącznie na szczeblu europejskim) oraz dotyczą ich pewne szczególne wymogi w zakresie treści statutów, zasad działania, powstawania, likwidacji oraz finansowania wynikające z rozporządzenia 1141/2014. Zastosowanie przepisów krajowych jest możliwe zatem tylko w sposób odpowiedni i tylko w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014. Co do zasady zatem w projekcie ustawy przyjęto założenie, że odesłanie do stosowania wobec EPP i EFP przepisów regulujących działalność wybranych rodzajów krajowych osób prawnych powinno skutkować odpowiednim zastosowaniem reżimu prawnego dotyczących tych form prawnych w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 i z zastrzeżeniem odrębności określonych w samej ustawie. Warto zauważyć, że podobna konstrukcja była już przyjmowana w polskim ustawodawstwie. W szczególności w ustawie z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (art. 7) przyjęto, że w sprawach nieuregulowanych w rozporządzeniu 2137/85 z dnia 25 lipca 1985 r. w sprawie europejskiego zgrupowania interesów gospodarczych (EZIG) oraz w ustawie do zgrupowania stosuje się odpowiednio przepisy o spółce jawnej.

W opisanym wyżej zakresie, w przypadku EPP, zastosowanie powinny znaleźć przepisy dotyczące partii politycznych, o których mowa w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 580). Projektowany art. 3 odsyła przy tym w sposób ogólny do „przepisów dotyczących partii politycznej”, przez co wspomniane odesłanie z samego założenia nie ogranicza się do przepisów ustawy o partiach politycznych, lecz dotyczy także innych aktów prawnych, w zakresie, w jakim znalazłyby one zastosowanie do praw i obowiązków partii politycznych. Dotyczy to, między innymi, takich dziedzin jak rachunkowość partii politycznych (rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną, Dz. U. poz. 118) czy powszechnych wymogów ustawowych, w takich obszarach jak podatki, prawo pracy i innych. Zważywszy na specyfikę EPP, a w niektórych przypadkach także wyczerpującą regulację w samym rozporządzeniu 1141/2014, w projekcie ustawy wyraźnie wyłączono wobec EPP zastosowanie niektórych

przepisów ustawy o partiach politycznych, w tym przepisów odnoszących się do dostępu do publicznej radiofonii i telewizji (związanych przede wszystkim z kampanią wyborczą i wyborami, w których EPP nie będą mogły uczestniczyć jako odrębne podmioty), wpisu do ewidencji partii politycznych, finansów i finansowania partii politycznych, postępowania w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych, w tym w odniesieniu do wykreślenia partii politycznej z ewidencji partii politycznych oraz niektórych przepisów dotyczących likwidacji, w tym odnoszących się do przesłanek likwidacji oraz przewidujących odpowiedzialność Skarbu Państwa za koszty likwidacji, jeśli majątek likwidowanego podmiotu wystarcza jedynie na pokrycie części takich kosztów.

W projekcie wyłączono ponadto wyraźnie możliwość stosowania wobec EPP przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. z 2018 r. poz. 754, 1000 i 1349) dotyczących udziału partii politycznej w wyborach, co dotyczy w szczególności możliwości samodzielnego (tj. bez udziału krajowych partii politycznych i innych uprawnionych krajowych podmiotów) tworzenia komitetu wyborczego i zgłaszania kandydatów. Wspomniane wyżej ogólne odesłanie do stosowania wobec EPP przepisów dotyczących krajowych partii politycznych mogłoby bowiem być źródłem niejasności co do zakresu uprawnień EPP w odniesieniu do wszystkich rodzajów wyborów regulowanych przepisami Kodeksu wyborczego. Motyw 18 rozporządzenia 1141/2014 przesądza bowiem, że „[...] *Zdolność prawna i uznawanie we wszystkich państwach członkowskich nie uprawniają ich [tj. EPP i EFP] do zgłaszania kandydatów w wyborach krajowych lub w wyborach do Parlamentu Europejskiego ani do udziału w kampaniach referendalnych. Wszelkie uprawnienia tego rodzaju lub podobne pozostają w kompetencji państw członkowskich.*” Przepis ten stanowi potwierdzenie zasady, że konkretne rozwiązania prawne dotyczące przeprowadzania wyborów, w tym do Parlamentu Europejskiego, pozostają w gestii państw członkowskich, co dotyczy zarówno kwestii proceduralnych (jak np. wymóg tworzenia komitetów wyborczych czy zasady zgłaszania kandydatów), jak i określenia kategorii podmiotów uprawnionych do udziału w takich wyborach.

Z opisanym powyżej brakiem możliwości bezpośredniego udziału EPP w wyborach pozostaje zbieżny także projektowany przepis wyraźnie wykluczający możliwość stosowania wobec EPP przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 400, z 2017 r. poz. 850 oraz z 2018 r. poz. 1349) oraz

ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 318 oraz z 2017 r. poz. 850) dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej, w czym realizuje się udział partii politycznej w referendum (wskazane wyżej ustawy nie precyzują bliżej, jak ma to miejsce w przypadku Kodeksu wyborczego i wyborów, co w istocie oznacza „udział w referendum”, stąd projektowany przepis wyraźnie odnosi się do konkretnych form zaangażowania w referenda przewidzianych w ustawach). Rozporządzenie 1141/2014 nie wymaga umożliwienia udziału EPP w krajowych referendach, a w sytuacji, w której krajowe partie członkowskie EPP mają możliwość takiego udziału na zasadach określonych w ustawach, ewentualne przyznanie takiego dodatkowego uprawnienia EPP nie znajduje uzasadnienia. Projektowany przepis służy zatem usunięciu potencjalnych niejasności co do zakresu uprawnień EPP w tym zakresie.

Rozporządzenie 1141/2014 określa w sposób wyczerpujący źródła finansowania EPP i EFP, co obejmuje w szczególności dotacje z budżetu ogólnego Unii Europejskiej, darowizny, wkłady członków oraz, w stosownych przypadkach, wkłady EPP na rzecz powiązanych z nimi EFP. W rozporządzeniu są określone także warunki pozyskiwania środków, w tym wymóg, by uprawnione do dotacji podmioty były reprezentowane w Parlamencie Europejskim przez przynajmniej jednego z członków EPP, limity budżetów EPP i EFP, zasady podziału dostępnych na dotacje środków pomiędzy uprawnione EPP i EFP, wysokość i warunki przyjmowania darowizn i wkładów oraz zakazy dotyczące finansowania, w szczególności zakaz wykorzystywania środków finansowych EPP i EFP pochodzących z jakiegokolwiek źródła, bezpośrednio lub pośrednio, w celu finansowania innych partii politycznych, w tym krajowych partii politycznych i osób kandydujących z ramienia tych partii oraz krajowych kampanii wyborczych i referendalnych (art. 17–20 i art. 22 rozporządzenia). Jak wskazuje przy tym art. 21 ust. 1 rozporządzenia, finansowanie EPP z budżetu ogólnego Unii Europejskiej lub jakiegokolwiek innego źródła może być jednak wykorzystywane do finansowania kampanii prowadzonych przez EPP w kontekście wyborów do Parlamentu Europejskiego, w których uczestniczą one lub ich członkowie. Przyjąć należy, że regulacja w powyższym zakresie ma charakter wyczerpujący, przewiduje jednolite w płaszczyźnie europejskiej uregulowania w przedmiocie finansowania EPP i EFP niezależnie od państwa ich siedziby oraz nie wymaga ingerencji ustawodawcy krajowego.

Odmienne niż ma to miejsce w przypadku EPP oraz krajowej partii politycznej, odpowiednika w krajowym porządku prawnym nie posiada EFP, polskie prawo nie przewiduje bowiem odrębnej instytucji fundacji politycznej. W przeszłości próbę przyjęcia regulacji w zakresie „krajowych” fundacji politycznych stanowił poselski projekt ustawy o fundacjach politycznych z dnia 23 września 2010 r. (druk 3760), prace te jednak zostały zaniechane (na marginesie zauważyć należy, że kwestii dostosowania prawa polskiego do rozporządzenia 1141/2014 nie należy łączyć z koniecznością uregulowania instytucji „krajowej” fundacji politycznej, rozporządzenie nie przewiduje bowiem takiego wymogu; odmiennie niż w przypadku EFP, zakres działania takich fundacji z samej ich istoty dotyczyłby bowiem działalności na szczeblu krajowym). Charakteru „fundacji politycznej”, jako odrębnego typu osoby prawnej, nie posiadają w szczególności fundacje tworzone niekiedy przez krajowe partie polityczne jako ich zaplecze koncepcyjne. Podmioty te są bowiem fundacjami w rozumieniu ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach i w pełnym zakresie podlegają przepisom odnoszącym się do tej formy prawnej. Charakteru „fundacji politycznej” w szczególności nie ma także Fundusz Ekspercki, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych.

Pewność prawa oraz konieczność stosowania jednolitych zasad wobec wszystkich EFP z siedzibą w Polsce przemawiają w przypadku EFP za przesądzeniem o odpowiednim stosowaniu wobec takiego podmiotu przepisów dotyczących określonej i tylko jednej krajowej formy prawnej. Optymalnie powinien to być typ osoby prawnej już obecnie realizującej w warunkach krajowych cele najbardziej zbliżone do tych przewidzianych dla EFP. O ile przy tym żaden z rodzajów krajowych osób prawnych nie odpowiada w pełni celom EFP wynikającym z rozporządzenia 1141/2014, tj. koncepcyjnego i organizacyjnego wspierania działalności EPP w zakresie polityki na szczeblu europejskim, to w praktyce w polskim systemie prawnym rozważyć można przede wszystkim odpowiednie zastosowanie przepisów o stowarzyszeniach lub o fundacjach.

Projekt ustawy zakłada, że do EFP z siedzibą w Polsce będą stosowane odpowiednio przepisy o stowarzyszeniach, o których mowa w ustawie z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210 oraz z 2018 r. poz. 723). W polskim porządku prawnym stowarzyszenia, co do zasady, stanowią formę prawną zrzeszania się obywateli na potrzeby działalności o celach niezarobkowych, dla której nie jest przewidziana żadna inna forma szczególna, przy czym zakaz prowadzenia działań

nastawionych na zysk jest również jednym z kluczowych elementów statusu prawnego EFP (art. 3 ust. 2 lit. f rozporządzenia 1141/2014). Stowarzyszenia w szczególności, co zbieżne jest z celami EFP, służą realizacji prawa obywateli czynnego uczestniczenia w życiu publicznym i wyrażania poglądów oraz mają prawo wypowiedania się w sprawach publicznych (preambuła oraz art. 1 ust. 3 Prawa o stowarzyszeniach). Stowarzyszenia samodzielnie określają także swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne (art. 2 ust. 2 Prawa o stowarzyszeniach), co odpowiada potrzebie samodzielności w kwestii kształtowania celów i programów działania EFP w zakresie wspierania debaty publicznej oraz programów działania związanej z nią EPP w obszarze polityki europejskiej i integracji europejskiej. Przepisy o stowarzyszeniach przewidują ponadto możliwość zrzeszania się także przez cudzoziemców (art. 4 Prawa o stowarzyszeniach) oraz tworzenia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej stowarzyszeń międzynarodowych, co należy uznać za odpowiadające celom przypisanym EFP w rozporządzeniu 1141/2014 oraz ze swej natury transgranicznemu zakresowi działania EFP oraz EPP. Źródła majątku stowarzyszenia, w szczególności składki członkowskie, darowizny i dotacje (art. 33–35 Prawa o stowarzyszeniach) są rodzajowo zbliżone do źródeł finansowania EFP określonych w rozporządzeniu (dotacje z budżetu ogólnego UE, darowizny i wkłady członków – por. art. 17 i nast. rozporządzenia 1141/2014). Szereg cech stowarzyszenia wynikających z przepisów ustawy – Prawo o stowarzyszeniach już w aktualnym stanie prawnym zbieżnych jest zatem z naturą EFP. Na marginesie trzeba też zauważyć, że EFP, niezależnie od swojego szczególnego profilu działalności i związku z polityką na szczeblu europejskim, sama nie stanowi partii politycznej ani komitetu wyborczego, co do których zastosowanie ustawy – Prawo o stowarzyszeniach jest wyłączone (art. 7 pkt 4 i 5 Prawa o stowarzyszeniach), stanowi bowiem odrębny typ europejskiej osoby prawnej. Powyższe wyłączenie ustawowe nie pozostaje zatem w sprzeczności z ogólnymi założeniami projektu ustawy co do odpowiedniego stosowania przepisów ustawy Prawo o stowarzyszeniach.

Wbrew brzmieniu samej nazwy europejskiej „fundacji” politycznej istotne przesłanki przemawiają natomiast przeciwko temu, by do EFP z siedzibą w Polsce stosowane były odpowiednio przepisy o krajowych fundacjach, o których mowa jest w ustawie z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1491). W szczególności byłoby wątpliwe założenie, że cele EFP wynikające z rozporządzenia 1141/2014 (z założenia mające wymiar transgraniczny, a nie jedynie społecznie lub gospodarczo użyteczne

w zakresie podstawowych interesów RP, a ponadto partykularne w wymiarze wspierania konkretnego europejskiego ugrupowania politycznego) wpisują się w cele fundacji wynikające z art. 1 ustawy. Cele EFP, o ile zastosowanie miałyby znaleźć wobec niej przepisy o krajowych fundacjach, musiałyby w takim przypadku zostać potraktowane przez ustawodawcę jako szczególne na tle dotychczasowych rozwiązań ustawowych dotyczących fundacji. Fundacja jest ponadto klasyczną osobą prawną typu zakładowego, a o jej istocie w pierwszym rzędzie stanowi wyodrębniona przez fundatora masa majątkowa, podczas gdy jest brak podobnego uregulowania w rozporządzeniu 1141/2014. Majątek fundacji jest przeznaczony przy tym przez fundatora na realizację ściśle określonego celu lub celów spośród wymienionych w art. 1 ustawy. Fundacja nie ma zatem także porównywalnej, jak ma to miejsce w przypadku stowarzyszenia, swobody w zakresie samodzielnego określania swoich celów i zakresu działania. Ponadto niektóre przepisy rozporządzenia 1141/2014 stanowią między innymi o „członkach EFP” (na przykład w kontekście wkładów własnych na rzecz EFP – art. 20 ust. 8), podczas gdy członkostwo z samej zasady nie odpowiada naturze podmiotów typu fundacyjnego. Mając z kolei na uwadze potrzebę uregulowania powstawania EFP między innymi poprzez przekształcenie określonego podmiotu krajowego (motyw 20, art. 15 ust. 3 rozporządzenia 1141/2014), jest brak dostatecznego uzasadnienia, by ustawodawca dopuścił do sytuacji, w których byłyby tworzone najpierw fundacje z pewnymi ustalonymi celami społecznie lub gospodarczo użytecznymi w rozumieniu art. 1 ustawy o fundacjach i wyposażone w pewien majątek, a następnie mogły one ulegać wspomnianemu przekształceniu. Problematyczna byłaby między innymi kwestia potraktowania środków przeznaczonych na dotychczasowe cele statutowe.

W przypadku EFP projektowany art. 17 odsyła w sposób ogólny do „przepisów dotyczących stowarzyszenia”, przez co wspomniane odesłanie z samego założenia nie jest ograniczone do przepisów Prawa o stowarzyszeniach, lecz dotyczy także innych aktów prawnych, w zakresie, w jakim znalazłyby one zastosowanie do praw i obowiązków stowarzyszeń, w tym na gruncie powszechnych wymogów ustawowych. Zważywszy na specyfikę EFP, a w niektórych przypadkach także wyczerpującą regulację w samym rozporządzeniu 1141/2014 lub w projektowanej ustawie, w projekcie wyraźnie wyłączono wobec EFP zastosowanie niektórych przepisów Prawa o stowarzyszeniach, w tym przepisy odnoszące się do stowarzyszeń zwykłych, wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego, organów i środków nadzoru, terenowych jednostek organizacyjnych, związku

stowarzyszeń, źródeł majątku stowarzyszenia, a także niektóre przepisy dotyczące likwidacji.

W projekcie wyłączono ponadto wyraźnie możliwość stosowania wobec EFP przepisów ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy dotyczących udziału stowarzyszenia w wyborach, co w szczególności dotyczy tworzenia komitetu wyborczego i zgłaszania kandydatów w przypadku wyborów do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wyborów wójta. Wspomniane wyżej ogólne odesłanie do stosowania wobec EFP przepisów dotyczących krajowych stowarzyszeń mogłoby bowiem być źródłem niejasności co do zakresu uprawnień EFP w odniesieniu do takich wyborów, ewentualnie innych uprawnień regulowanych przepisami Kodeksu wyborczego (np. prawa zgłaszania zastrzeżeń do sprawozdań finansowych komitetów wyborczych – art. 144 § 7 pkt 3 Kodeksu wyborczego). Uprawnienia takie nie znajdowałyby ponadto uzasadnienia z uwagi na szczególny charakter i profil działalności EFP związany wyłącznie ze wspieraniem działań politycznych EPP na szczeblu europejskim.

Z powyższych względów, podobnie jak ma to miejsce w przypadku EPP, projektowana ustawa wyraźnie wyłącza także możliwość stosowania wobec EFP przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej. Projektowany przepis służy usunięciu potencjalnych niejasności co do zakresu uprawnień EFP w tym zakresie.

Należy w końcu zauważyć, że, zgodnie z art. 14 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia 1141/2014, „działania” prowadzone przez EPP i EFP w innych państwach członkowskich niż państwo ich siedziby podlegają odnośnym krajowym przepisom tych innych państw członkowskich. Oznacza to w szczególności, że polskie prawo, co do zasady, z mocy samego rozporządzenia, będzie regulowało także działalność EPP i EFP posiadających siedzibę za granicą, jeżeli tylko podejmą one jakąś formę działalności na terenie Polski. Również jednak w tym przypadku, podobnie jak w kwestii przepisów regulujących EPP i EFP posiadających siedzibę w danym państwie członkowskim, postanowienia rozporządzenia 1141/2014 nie wskazują bliżej krajowych ram prawnych. Nie jest w szczególności jasny zakres „odnośnych przepisów krajowych”, o których mowa jest w art. 14 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia. W celu doprecyzowania reżimu prawnego mającego zastosowanie w takich przypadkach proponuje się jednoznaczne przesądzenie w ustawie, że do EPP i EFP posiadających siedzibę w innym państwie członkowskim

Unii Europejskiej, w zakresie, w jakim prowadzą one działalność na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące EPP oraz EFP posiadających siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 16 i art. 36 projektu ustawy). W świetle art. 3 w związku z art. 16 oraz art. 17 w związku z art. 36 projektu ustawy do prowadzonej przez EPP i EFP działalności na terenie Polski znajdą zatem odpowiednie zastosowanie przepisy o partiach politycznych i o stowarzyszeniach, a także krajowe przepisy dotyczące EPP i EFP, z uwzględnieniem odrębności przewidzianych w samej ustawie (w szczególności zatem z wyłączeniem przepisów, które wiążą się z powstawaniem i likwidacją EPP i EFP posiadających siedzibę na terytorium Polski, tj. dotyczących wydania zaświadczenia o zgodności statutu z przepisami polskiego prawa, konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014, przekształcenia oraz likwidacji).

Co do zasady, z uwagi zarówno na treść art. 14 ust. 2 rozporządzenia 1141/2014, jak i proponowane w projekcie ustawy odesłanie ogólne do przepisów regulujących działalność partii politycznych i stowarzyszeń, podleganie EPP i EFP powszechnym wymogom ustawowym w szeregu przypadków nie będzie wymagało dalszej ingerencji ustawodawcy.

Między innymi działalność EPP i EFP w przypadku posiadania siedziby na terytorium Polski może być kontrolowana w zakresie wywiązywania się z obowiązków wynikających z prawa podatkowego na podstawie przepisów Działu VI ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2018 r. poz. 800, z późn. zm.).

Kwestia zasad rachunkowości i sporządzania sprawozdań finansowych przez EPP i EFP została z kolei wyczerpująco uregulowana w rozporządzeniu 1141/2014. Z art. 23 ust. 1 rozporządzenia wynika, że EPP lub EFP z siedzibą na terytorium Polski będzie zobowiązana do sporządzania podwójnego zestawu sprawozdań finansowych, tj. zgodnie z przepisami polskimi – ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości oraz zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (MSR/MSSF) przyjętymi do prawa UE na podstawie rozporządzenia (WE) nr 1606/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości. Z uwagi na powyższe nie zachodzi konieczność dokonania zmian w prawie krajowym w celu zapewnienia stosowania art. 23 rozporządzenia 1141/2014. EPP i EFP będą bowiem objęte dotychczasowym art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy o rachunkowości jako tzw. „inne osoby prawne”.

3. Powstawanie i likwidacja europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014

Analiza przepisów rozporządzenia 1141/2014 pozwala stwierdzić, że w przypadku Polski wymagają uregulowania w drodze ustawy pewne szczególne krajowe aspekty dotyczące procedury powstania i likwidacji EPP oraz EFP. Przede wszystkim z rozporządzenia wynika, że każde państwo członkowskie powinno mieć możliwość „określić szczegółowo rodzaje krajowych osób prawnych”, które będą mogły przekształcić się w „europejskie osoby prawne”, tj. EPP lub EFP w związku z rejestracją w Rejestrze prowadzonym przez Urząd. Sytuacja taka jest przewidziana dla przypadku, gdy EPP lub EFP nie tyle byłyby ustanawiane jako nowe podmioty prawa, co również może mieć miejsce, lecz ich powstanie nastąpiłoby w wyniku przekształcenia podmiotu krajowego – „o ile wnioskodawca posiada osobowość prawną na mocy prawa państwa członkowskiego” (motyw 20, art. 15 ust. 3).

Odnosnie do EPP w warunkach polskich nie istnieje potrzeba ingerencji ustawodawcy krajowego w kwestii określenia poprzedników prawnych EPP na potrzeby przekształcenia. Rozporządzenie 1141/2014 reguluje bowiem wyczerpująco, że rejestracji jako EPP w Urzędzie podlega zawsze „sojusz polityczny”, jako ustrukturyzowana współpraca partii politycznych (nigdy pojedyncza partia polityczna) i obywateli z pewnej liczby państw członkowskich UE, przy czym za partię polityczną w rozumieniu rozporządzenia uważa się tego rodzaju podmiot uznany lub ustanowiony zgodnie z porządkiem prawnym przynajmniej jednego państwa członkowskiego (art. 2 pkt 1–3). Polskie prawo nie przyznaje podmiotowości prawnej „sojuszowi politycznemu” w opisanym wyżej znaczeniu, lecz jedynie pojedynczym partiom politycznym. Również na gruncie rozporządzenia pojęcie „sojuszu politycznego” służy przede wszystkim oznaczeniu grupy wnioskodawców ubiegających się łącznie o rejestrację jako EPP, natomiast partie polityczne wchodzące w skład sojuszu nie tracą swojej krajowej podmiotowości prawnej już po zarejestrowaniu EPP, lecz stają się jej partiami członkowskimi (por. art. 4 ust. 2 lit. a, art. 9 ust. 6 rozporządzenia). Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że na gruncie obecnych polskich przepisów w procedurę zarejestrowania EPP, mającej charakter transgranicznego „sojuszu politycznego”, będą mogły być zaangażowane m.in. partie polityczne w rozumieniu polskiej ustawy o partiach politycznych oraz obywatele polscy, pod warunkiem spełnienia pozostałych warunków rejestracji EPP, o których mowa jest w art. 3 rozporządzenia 1141/2014.

Konieczne jest natomiast wyraźne przesądzenie w ustawie o rodzaju krajowych osób prawnych, które będą mogły podlegać przekształceniu w EFP. Przy braku doprecyzowania, o którym stanowi motyw 20 rozporządzenia 1141/2014, stan prawny pozostaje bowiem określony wyłącznie przez przepisy rozporządzenia, które w odniesieniu do poprzednika prawnego EFP posługują się jedynie ogólnym pojęciem „wnioskodawcy” (art. 3 ust. 2). W powyższym zakresie, podobnie jak w kwestii określenia krajowego reżimu prawnego dotyczącego EFP, potrzeba stosowania jednolitych zasad wobec wszystkich podmiotów ubiegających się o ustanowienie EFP z siedzibą w Polsce oraz związana z tym pewność prawa przemawiają za przesądzeniem, że tylko jeden konkretny typ osoby prawnej ma możliwość przekształcania się w EFP, jako jej poprzednik prawny. Z powyższych też względów powinien to być ten typ osoby prawnej, przepisy dotyczące którego regulują odpowiednio działalność EFP z siedzibą w Polsce. W projekcie ustawy przewiduje się zatem, że jedynie podmioty krajowe posiadające formę prawną stowarzyszenia będą miały możliwość przekształcenia się w EFP. Podejście takie w szczególności będzie służyło uproszczeniu i ograniczeniu zakresu niezbędnych czynności w ramach procedury przekształcenia, gdyż struktura organizacyjna i statut nowego podmiotu wymagać będą jedynie zmian związanych z dostosowaniem do wymogów określonych w rozporządzeniu 1141/2014, w dalszym ciągu zaś, w zakresie w tym rozporządzeniu nieuregulowanym, do EFP posiadających siedzibę w Polsce będą stosowane przepisy o stowarzyszeniach.

Art. 15 ust. 1 rozporządzenia przewiduje, że EPP lub EFP nabywa europejską osobowość prawną w dniu opublikowania w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzji o rejestracji wydanej przez Urząd. Jeśli zaś wnioskodawca posiada osobowość prawną na mocy prawa państwa członkowskiego, nabycie europejskiej osobowości prawnej jest tożsame z przekształceniem w europejską osobowość prawną odpowiedniej krajowej osobowości prawnej właściwego poprzednika prawnego. Mając powyższe na uwadze, projekt ustawy zakłada, że w przypadku gdy o rejestrację jako EFP będzie ubiegało się krajowe stowarzyszenie, tzn. w przypadku gdy EFP będzie posiadało poprzednika prawnego, rejestracja przez Urząd powinna powodować wykreślenie tego stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego.

W projekcie odrzucono natomiast możliwość, o której wspomina motyw 19 rozporządzenia 1141/2014, zgodnie z którym w ramach fakultatywnych krajowych przepisów regulujących działalność EPP i EFP państwa członkowskie mogą, między

innymi, przyjęć własne przepisy o rejestracji (tj. rejestracji dodatkowej w rejestrze krajowym, równoległej wobec wpisu w Rejestrze). O tego rodzaju możliwości stanowią także przepisy rozporządzenia delegowanego Komisji (UE, Euratom) 2015/2401 z dnia 2 października 2015 r. w sprawie zawartości i funkcjonowania rejestru europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych (Dz. Urz. UE L 333/50 z 19.12.2015) oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2246 z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych przepisów dotyczących systemu nadawania numerów rejestrowych mającego zastosowanie do rejestru europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych oraz informacji zawartych w standardowych odpisach z rejestru (Dz. Urz. UE L 318/28 z 04.12.2015). Wspomniane fakultatywne przepisy, zarówno rozporządzenia 1141/2014, jak i rozporządzeń delegowanego i wykonawczego, stanowią przede wszystkim wyraz dążenia ustawodawcy europejskiego do zagwarantowania jak najbardziej elastycznego podejścia po stronie państw członkowskich, które będą stosowały rozporządzenie 1141/2014, mając na uwadze różnorodność krajowych rozwiązań rejestrowych. Niemniej, w świetle utrwalonych zasad działania odpowiednich polskich rejestrów (Krajowego Rejestru Sądowego, ewidencji partii politycznych), wariant równoległej rejestracji w warunkach polskich powinien zostać odrzucony. Zgodnie z rozporządzeniem 1141/2014, rejestracja przez Urząd ma mieć bowiem charakter obligatoryjny. To z wpisem do Rejestru będzie wiązało się uzyskanie europejskiej osobowości prawnej, w Rejestrze składane też będą podstawowe dokumenty dotyczące EPP i EFP. Przyjęte zasady jawności Rejestru gwarantują dostęp do tych dokumentów i informacji wszystkim zainteresowanym. Z kolei Krajowy Rejestr Sądowy i ewidencja partii politycznych co do zasady służą rejestrowaniu polskich osób prawnych, takiego zaś charakteru z chwilą wpisu w Rejestrze nie będą już posiadały EPP i EFP. Równoległa rejestracja w szczególności skutkowałaby ryzykiem braku pewności prawnej w sytuacji, gdyby miały miejsce ewentualne rozbieżności pomiędzy wpisami czy też treścią dokumentów lub informacji przedkładanych do obydwu rejestrów.

W kontekście procedury rejestracji EPP i EFP art. 15 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014 stanowi, że jeżeli wymaga tego państwo członkowskie, w którym wnioskodawca ma swoją siedzibę, Urząd wyznacza datę opublikowania decyzji o rejestracji dopiero po konsultacji z tym państwem członkowskim, co w szczególności służyć może zapewnieniu prawidłowości procesu przekształcenia i uniknięciu sytuacji, w której podmiot

podlegający przekształceniu pozostaje zarejestrowany w dwóch rejestrach, krajowym i europejskim. Projekt ustawy przewiduje wprowadzenie takiego wymogu. Procedura wspomnianych konsultacji nie jest bliżej doprecyzowana w samym rozporządzeniu. W projekcie ustawy proponuje się ukształtowanie sposobu realizacji obowiązku „konsultacji” jedynie w niezbędnym uzasadnionym praktycznymi względami zakresie, tj. jedynie w formie otrzymania z Urzędu informacji o dacie, w której opublikowana zostanie w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzja o rejestracji. Powyższe stanowi rozwiązanie zbliżone do stosowanego na gruncie procedury łączenia spółek oraz transgranicznego łączenia spółek (tzn. rozwiązanie zakładające, że wpis do nowego rejestru powoduje skutek wykreślenia w rejestrze dotychczasowym, przy czym dotychczasowy organ rejestrowy otrzymuje od nowego organu rejestrowego zawiadomienie o dokonany wpis – por. art. 493 § 2, art. 507 § 2 i art. 516¹³ § 4 Kodeksu spółek handlowych). Przewiduje się zatem uregulowanie zakładające, że w ramach konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 rozporządzenia, w kwestii daty opublikowania decyzji Urzędu sąd rejestrowy jedynie otrzymuje z Urzędu informację o dacie, w której zostanie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzja o zarejestrowaniu EFP w Rejestrze i w przypadku, gdy ma miejsce przekształcenie krajowego stowarzyszenia, z urzędu wykreśla ten podmiot z Krajowego Rejestru Sądowego. Wykreślenie stowarzyszenia z Krajowego Rejestru Sądowego nie może nastąpić przed dniem opublikowania decyzji Urzędu o rejestracji EFP.

Procedura powyższa nie będzie miała zastosowania, jeśli EFP zamierzająca posiadać siedzibę w Polsce nie ma poprzednika prawnego (będzie nowo zakładanym podmiotem – przypadek powstania EFP *ex nihilo*), bowiem jej powstanie od początku związane będzie wówczas tylko z rejestracją w Urzędzie.

Projekt ustawy nie przewiduje rozwiązania dotyczącego przekształcenia z podmiotu krajowego (analogicznego do tego dotyczącego powstania EFP) w odniesieniu do EPP, zważywszy na opisane wyżej uregulowania rozporządzenia 1141/2014 w zakresie transgranicznego „sojuszu politycznego”, jako jedyne dopuszczalne wnioskodawcy o zarejestrowanie EPP. Krajowe partie polityczne będące partiami członkowskimi EPP co do zasady nie ulegają wykreśleniu z ewidencji partii politycznych wskutek zawiązania sojuszu i utworzenia EPP.

Mając na uwadze znaczenie informacji o zarejestrowaniu EPP lub EFP z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej z perspektywy organów wykonujących ustawowe zadania w

dziedzinie wyborów oraz nadzoru nad EPP i EFP, w projekcie przewiduje się ponadto, że organ otrzymujący z Urzędu tego rodzaju informacje (tj. sąd właściwy do prowadzenia ewidencji partii politycznych oraz sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę EFP) niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację o dacie opublikowania decyzji wraz z kopią otrzymanych dokumentów dotyczących zarejestrowania danego podmiotu krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym jest mowa w art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 (którym, zgodnie z projektem ustawy, będzie Państwowa Komisja Wyborcza) oraz Prokuratorowi Generalnemu.

W każdym przypadku wniosek o zarejestrowanie przez Urząd zarówno EPP, jak i EFP (w drodze przekształcenia oraz *ex nihilo*), z siedzibą w Polsce będzie wiązał się z koniecznością dopełniania przez wnioskodawcę konkretnych wymogów określonych w rozporządzeniu 1141/2014 i w ustawie. W szczególności z art. 15 ust. 2 rozporządzenia wynika, że państwo członkowskie, w którym będzie miał swoją siedzibę podmiot składający wniosek o rejestrację jako EPP lub EFP, może wymagać, by do składanego w Urzędzie wniosku zostało dołączone oświadczenie tego państwa członkowskiego potwierdzające, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z mającymi zastosowanie przepisami państwa członkowskiego siedziby. Projekt ustawy zakłada wprowadzenie takiego wymogu i obejmuje uregulowanie upoważniające, odpowiednio sąd prowadzący ewidencję partii politycznych (w przypadku wniosku o zarejestrowanie EPP) oraz sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę EFP, do wydania stosownego dokumentu potwierdzającego spełnienie wymogów określonych w prawie polskim. Wyjątkowo, w przypadku zaświadczenia dołączanego do wniosku o rejestrację EFP utworzonej przez przekształcenie stowarzyszenia, wniosek o wydanie zaświadczenia będzie składany do sądu rejestrowego właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia, jako sądu będącego w posiadaniu innych dokumentów i informacji dotyczących tego stowarzyszenia. Dokumentowi, z uwagi na konieczność przyjęcia najbardziej adekwatnej formy w polskim porządku prawnym, nadaje się charakter zaświadczenia, jako dokumentu potwierdzającego, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z przepisami polskiego prawa. Wydanie wspomnianego zaświadczenia jest wzorowane na rozwiązaniu przyjętym dla transgranicznego łączenia się spółek (tj. wydawanym przez sąd rejestrowy zaświadczeniu o zgodności z prawem polskim połączenia transgranicznego w zakresie

procedury podlegającej prawu polskiemu – por. art. 516¹² Kodeksu spółek handlowych). Do przedłożonego w Urzędzie wniosku o rejestrację EPP lub EFP wnioskodawca powinien obowiązkowo dołączyć wspomniane zaświadczenie.

Z wnioskiem o wydanie zaświadczenia występuje organ uprawniony według statutu EPP lub EFP do ich reprezentowania. Wniosek o wydanie zaświadczenia jest sporządzany zgodnie z wymaganiami przewidzianymi dla pisma procesowego, a ponadto zawiera przynajmniej nazwę, siedzibę i adres EPP lub EFP oraz imiona, nazwiska i adresy osób wchodzących w skład organu uprawnionego według statutu do ich reprezentowania. W przypadku wniosku dotyczącego EFP wniosek obejmuje ponadto nazwę, siedzibę i adres EPP, z którą jest formalnie powiązana dana EFP. Jeżeli statut EPP lub EFP bądź inne składane dokumenty są sporządzone w języku obcym, dołącza się ich uwierzytelnione tłumaczenie na język polski.

Zgodnie z art. 9 ust. 5 rozporządzenia 1141/2014, wszelkie zmiany w dokumentach lub statutach przedłożonych jako część wniosku o rejestrację EPP lub EFP podaje się do wiadomości Urzędu, który „aktualizuje rejestrację, stosując odpowiednio procedury określone w art. 15 ust. 2 i 4 rozporządzenia”. Powyższe odesłanie rozciąga zatem obowiązek uzyskania i przedłożenia w Urzędzie zaświadczenia wydawanego przez właściwy organ państwa członkowskiego (art. 15 ust. 2 rozporządzenia) także na przypadek „aktualizacji rejestracji” (aktualizacji wpisu EPP i EFP do Rejestru), jeśli wymóg tego rodzaju zostanie przewidziany w przepisach państwa członkowskiego. Z uwagi na powyższe w projekcie ustawy przewiduje się, że zaświadczenie dołącza się również w związku z każdorazową aktualizacją wpisu europejskiej fundacji politycznej do Rejestru, zgodnie z art. 9 ust. 5 rozporządzenia 1141/2014, dotyczącą zmiany jej statutu. Opisywana wyżej procedura dotycząca uzyskania zaświadczenia wydawanego przy rejestracji EPP lub EFP będzie stosowana odpowiednio. Przed wystąpieniem o aktualizację wpisu w Rejestrze, zgodnie z art. 9 ust. 5 rozporządzenia 1141/2014, EPP i EFP będą zobowiązane zatem wystąpić do, odpowiednio, sądu właściwego do prowadzenia ewidencji oraz sądu rejestrowego miejscowo właściwego ze względu na siedzibę EFP o wydanie zaświadczenia. Z art. 9 ust. 5 w związku z art. 15 ust. 4 rozporządzenia wynika z kolei spoczywający na Urzędzie obowiązek konsultacji z państwem członkowskim daty opublikowania zmian. Analogicznie jak w przypadku wpisu i wykreślenia EPP i EFP z Rejestru proponuje się, by w ramach konsultacji właściwy sąd jedynie otrzymywał z Urzędu informację o dacie opublikowania

w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzji o aktualizacji wpisu EPP i EFP do Rejestru wraz z odpisem takiej decyzji, natomiast sąd niezwłocznie przekazywał otrzymaną informację oraz kopie otrzymanych dokumentów krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym mowa jest w art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 (którym, zgodnie z projektem ustawy, będzie Państwowa Komisja Wyborcza) oraz Prokuratorowi Generalnemu.

Projekt przewiduje, że w zakresie nieuregulowanym w ustawie do postępowania o wydanie zaświadczenia stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym (w przypadku EFP, zważywszy, że zaświadczenie wydawane będzie przez sąd rejestrowy – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym – postępowaniu rejestrowym). O wydaniu zaświadczenia sąd rozstrzygnie zatem postanowieniem. Zauważyć należy, że, zgodnie z rozporządzeniem 1141/2014, o ile państwo członkowskie siedziby EPP lub EFP wprowadzi wymóg przedłożenia w Urzędzie zaświadczenia potwierdzającego, że wnioskodawca spełnia wszystkie odpowiednie krajowe wymogi dotyczące wniosku, a jego statut jest zgodny z przepisami prawa krajowego, to uzyskanie i przedłożenie w Urzędzie takiego zaświadczenia jest warunkiem koniecznym rejestracji EPP lub EFP (art. 15 ust. 2 rozporządzenia). Podobna sytuacja ma miejsce również w przypadku aktualizacji wpisu w Rejestrze (art. 9 ust. 5 w zw. z art. 15 ust. 2 rozporządzenia). Rozstrzygnięcie sądu w przedmiocie wydania zaświadczenia warunkuje zatem samą możliwość późniejszego powstania EPP lub EFP, ewentualnie aktualizacji wpisu w Rejestrze w zakresie zmian statutu. Ponadto w procesie rejestracji Urząd weryfikuje jedynie przesłanki zgodności wniosku o rejestrację oraz przedłożonych dokumentów z przepisami rozporządzenia 1141/2014, nie dokonuje natomiast dodatkowej weryfikacji z przepisami państwa siedziby (art. 9 rozporządzenia). W tych warunkach wydanie zaświadczenia przez sąd nie może być uznane za czynność mającą charakter jedynie pomocniczy w toku rejestracji nowego podmiotu przez Urząd. Rozstrzygnięcie w przedmiocie wydania zaświadczenia stanowi orzeczenie co do istoty sprawy, a zatem, w świetle przepisów o postępowaniu nieprocesowym, postanowienie, od którego przysługuje apelacja (art. 518 k.p.c.).

W przypadku powstania EFP przez przekształcenie projektowana ustawa określa także obowiązki po stronie przekształcanego podmiotu, które w szczególności obejmują obowiązek sporządzenia planu przekształcenia wraz z załącznikami, w tym

sprawozdaniem finansowym dla celów przekształcenia, podjęcie uchwały o przekształceniu oraz dokonanie zmian w treści statutu (przyjęcie statutu EFP). Dla planu przekształcenia zostaje zastrzeżona forma pisemna pod rygorem nieważności, co odzwierciedla minimalne wymogi co do formy dla planu przekształcenia stosowane, na przykład, w przypadku przekształcenia spółek handlowych (por. art. 557 § 2 Kodeksu spółek handlowych). Na mocy przepisów ogólnych, tj. art. 78¹ w zw. z art. 65¹ Kodeksu cywilnego, ekwiwalentna wobec tej formy będzie forma elektroniczna. Uchwała o przekształceniu (także analogicznie jak w przypadku uchwał o przekształcaniu spółek handlowych – art. 562 k.s.h.) będzie zamieszczana w protokole sporządzanym przez notariusza.

Rozporządzenie 1141/2014 w praktyce pozostawia do uregulowania na poziomie państwa członkowskiego siedziby także kluczowe kwestie dotyczące utraty europejskiej osobowości prawnej przez EPP i EFP, co dotyczy głównie krajowej procedury związanej z konsultacjami w kwestii daty opublikowania decyzji Urzędu o wykreśleniu EPP lub EFP z Rejestru, skutków takiego wykreślenia oraz zasad ich likwidacji.

Co do zasady EPP i EFP tracą europejską osobowość prawną w dniu wejścia w życie opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzji Urzędu o wykreśleniu EPP lub EFP z Rejestru, co następuje w trzy miesiące od daty publikacji takiej decyzji (art. 16 ust. 1 rozporządzenia 1141/2014). Rozporządzenie nakłada ponadto wymóg, by Urząd określił datę publikacji decyzji o wykreśleniu EPP lub EFP z Rejestru po konsultacji z państwem członkowskim, w którym mają one siedzibę (art. 16 ust. 4), co, analogicznie jak ma to miejsce w przypadku przekształcenia podmiotu krajowego w europejską osobę prawną, służyć ma zapewnieniu prawidłowości procesu utraty europejskiej osobowości prawnej przez EPP i EFP oraz ich likwidacji. Projekt ustawy przewiduje w tym zakresie uregulowanie, że organem właściwym do konsultacji (otrzymania z Urzędu informacji o dacie publikacji decyzji o wykreśleniu EPP i EFP z Rejestru) będzie, odpowiednio, sąd prowadzący ewidencję partii politycznych oraz miejscowo właściwy dla siedziby EFP sąd rejestrowy.

Rozporządzenie pozostawia ponadto decyzji ustawodawcy krajowego określenie skutków wykreślenia EPP i EFP z Rejestru i utraty europejskiej osobowości prawnej. Państwa członkowskie mogą bowiem określić, czy w takim przypadku będzie miało miejsce nabycie osobowości prawnej na mocy przepisów państwa członkowskiego („przekształcenie europejskiej osobowości prawnej w krajową osobowość prawną”),

wraz z sukcesją praw i obowiązków i wówczas określić typ krajowej osoby prawnej powstałej w wyniku przekształcenia (art. 16 ust. 5 rozporządzenia). Jeżeli natomiast EPP i EFP nie uzyskują osobowości prawnej na mocy prawa państwa członkowskiego siedziby, rozporządzenie przesądza, że powinny one podlegać likwidacji zgodnie z mającym zastosowanie prawem tego państwa członkowskiego (art. 16 ust. 6 rozporządzenia).

Brak jest dostatecznych podstaw przyjęcia przez ustawodawcę rozwiązania, w ramach którego utrata europejskiej osobowości prawnej przez EPP lub EFP wiązałaby się z wtórnym przekształceniem w podmiot krajowy (krajową partię polityczną lub krajowe stowarzyszenie), zważywszy na fakt, że w związku z wykreśleniem z Rejestru odpada zasadnicza przesłanka działania danej EPP lub EFP w dotychczasowym, bardzo specyficznym zakresie związanym z realizacją celów politycznych wyłącznie na szczeblu europejskim. Szczególnie problematyczna wydaje się w takiej sytuacji choćby kwestia określenia organizacji i celów ewentualnego nowego podmiotu krajowego czy też sukcesji praw i obowiązków, także mając na uwadze fakt, że europejskie partie polityczne zrzeszają przedstawicieli więcej niż jednej partii politycznej, niekiedy pochodzących z tego samego państwa, które w warunkach krajowych zachowują odrębność. Za uzasadnione należy zatem uznać przyjęcie jednolitej zasady, że wykreślenie EPP lub EFP posiadających siedzibę w Polsce wiąże się zawsze z koniecznością przeprowadzenia likwidacji danej EPP lub EFP. W świetle powyższego za bezprzedmiotowe należy też uznać ewentualne uzyskanie przez EPP i EFP krajowej osobowości prawnej przed ich likwidacją, o której to możliwości wspomina art. 16 ust. 6 zdanie ostatnie rozporządzenia 1141/2014.

Jak wskazano wyżej, art. 16 ust. 1 rozporządzenia 1141/2014 przewiduje szczególne rozwiązanie, zgodnie z którym utrata przez EPP i EFP europejskiej osobowości prawnej następuje w dniu wejścia w życie opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej decyzji Urzędu o wykreśleniu EPP lub EFP z Rejestru, a zatem – zawsze po upływie trzech miesięcy od daty publikacji takiej decyzji. Z drugiej strony, stosownie do art. 16 ust. 6 rozporządzenia, przeprowadzenie likwidacji w pełnym zakresie powinno podlegać mającym zastosowanie przepisom państwa członkowskiego siedziby EPP lub EFP. Z samego rozporządzenia nie wynikają dalsze zasady proceduralne, na jakich powinna zostać przeprowadzona likwidacja EPP i EFP. Sam Urząd prowadzący Rejestr nie będzie prowadził ani nadzorował procesu likwidacji. Tego rodzaju uregulowania

wprowadzają zatem sytuację prawną niemającą precedensu w krajowych przepisach odnoszących się do likwidacji, zgodnie z którą sekwencja czynności związanych z rozwiązaniem osoby prawnej zwykle obejmuje najpierw wystąpienie przesłanek rozwiązania (np. uchwały właściwego organu osoby prawnej, orzeczenia sądu lub innych) skutkujących otwarciem likwidacji, następnie przeprowadzenie likwidacji majątku, a w końcu wykreślenie podmiotu z właściwego rejestru, co ostatecznie wiąże się z utratą osobowości prawnej. O ile zatem w rozporządzeniu 1141/2014 przewidziano trzymiesięczny okres między wydaniem decyzji o wykreśleniu z Rejestru a wejściem tej decyzji w życie, co w szczególności mogłoby służyć przeprowadzeniu czynności likwidacyjnych, to za prawdopodobne należy także uznać, że nie we wszystkich przypadkach uda się likwidację zakończyć jeszcze przed wejściem w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru oraz utratą osobowości prawnej EPP lub EFP. Krajowe przepisy dotyczące likwidacji EPP i EFP co do zasady powinny zatem nie tylko w niezbędnym zakresie określić procedurę likwidacji, ale także uwzględnić powyższą okoliczność, tak aby w stosownych przypadkach zapewnić ciągłość i zakończenie czynności likwidacyjnych. Istotną cechą charakterystyczną rozwiązań wprowadzonych przez rozporządzenie 1141/2014 jest ponadto fakt, że likwidacja prowadzona na zasadach przewidzianych w przepisach krajowych będzie musiała być prowadzona wobec podmiotu, który nie jest wpisany do żadnego krajowego rejestru lub ewidencji.

Projekt ustawy w pierwszej kolejności przewiduje więc rozwiązania odnoszące się do zakończenia likwidacji jeszcze przed utratą osobowości prawnej przez EPP i EFP (wejściem w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru), co ze względu na utrwalone zasady dotyczące likwidacji uznać należałoby za sytuację najbardziej pożądaną. W projekcie przewiduje się zatem, że otwarcie likwidacji następuje z dniem opublikowania decyzji o wykreśleniu z Rejestru. Nie później niż w terminie 7 dni od opublikowania decyzji Urzędu EPP lub EFP powinna wyznaczyć likwidatorów, o ile nie zostali oni wyznaczeni wcześniej (na przykład w sytuacji, gdy wykreślenie z Rejestru następuje na wniosek EPP lub EFP w oparciu o uchwałę jej właściwego organu) oraz przesłać do sądu właściwego do prowadzenia ewidencji (odpowiednio – właściwego miejscowo sądu rejestrowego) odpis dokumentu stanowiącego o wyznaczeniu likwidatorów. Z uwagi na konieczność ujawnienia informacji o likwidatorach EPP i EFP projekt ustawy przewiduje obowiązek ogłoszenia o wyznaczeniu likwidatorów w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Zamieszczenia w Rejestrze informacji o otwarciu likwidacji EPP i EFP oraz danych

likwidatorów ani też innej formy upublicznienia tych informacji nie przewidują bowiem w szczególności przepisy odnoszące się do funkcjonowania Rejestru, w tym rozporządzenia delegowanego Komisji (UE, Euratom) 2015/2401 z dnia 2 października 2015 r. w sprawie zawartości i funkcjonowania rejestru europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych oraz rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2015/2246 z dnia 3 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych przepisów dotyczących systemu nadawania numerów rejestrowych mającego zastosowanie do rejestru europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych oraz informacji zawartych w standardowych odpisach z rejestru.

Dokumenty opisujące stan organizacyjny oraz majątkowy likwidowanego podmiotu podlegają złożeniu do Rejestru prowadzonego przez Urząd oraz są publikowane na jego stronie internetowej (art. 32 rozporządzenia), a ponadto na wniosek wydawane przez Urząd wraz z poświadczeniem (art. 7 rozporządzenia). Tym samym będą one dostępne likwidatorom.

Projekt ustawy wskazuje, że likwidatorzy powinni dążyć do zakończenia czynności likwidacyjnych przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru. Likwidatorzy zgłaszają sądowi właściwemu do prowadzenia ewidencji zakończenie likwidacji, składając bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych.

W dalszej kolejności w projekcie ustawy przewidziano dodatkowe rozwiązania odnoszące się do pewnych nieuniknionych niekiedy sytuacji, gdy przed dniem wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru EPP lub EFP (a zatem z upływem wspomnianych trzech miesięcy) ich likwidacja nie została przeprowadzona i zakończona. W powyższym zakresie projekt ustawy opiera się na założeniu, że optymalne rozwiązanie legislacyjne powinno zmierzać do zapewnienia, że likwidacja będzie wówczas prowadzona (kontynuowana) po wejściu tej decyzji w życie.

Należy zauważyć, że w związku z wygaśnięciem europejskiej osobowości prawnej EPP lub EFP i w braku jakichkolwiek szczególnych uregulowań na gruncie rozporządzenia 1141/2014 odnoszących się do przypadku niezakończonych w tym terminie likwidacji przedmiotem ewentualnej dalszej likwidacji mogłyby być jedynie pozostały po nich majątek, nie można byłoby natomiast mówić o jakiegokolwiek zdolności prawnej lub zdolności sądowej wykreślonego podmiotu. Sytuacja taka nie służyłaby w szczególności

prawidłowości procesu likwidacji. Na odnotowanie zasługuje, że sytuacja tego rodzaju zbieżna jest z sytuacją, gdy już po wykreśleniu z Krajowego Rejestru Sądowego (które to zdarzenie ma charakter konstytutywny dla ustania bytu prawnego) ujawnią się składniki majątkowe, które nie zostały poddane likwidacji. Tego rodzaju przypadki były przedmiotem dwóch kolejnych uchwał Sądu Najwyższego (III CZP 143/06 z dnia 29 stycznia 2007 r. oraz III CZP 90/14 z dnia 3 grudnia 2014 r.), który co do zasady opowiedział się za możliwością ustanowienia likwidatora dla części majątku nieobjętego wcześniej prowadzoną likwidacją w celu dokończenia tej likwidacji, nawet pomimo utraty przez podmiot osobowości prawnej. Sąd Najwyższy dostrzegł w szczególności analogię do art. 170 Kodeksu spółek handlowych dotyczącego likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, a zatem podmiotu, który nie zdołał jeszcze uzyskać osobowości prawnej. W aktualnym stanie prawnym spółki kapitałowe w organizacji mogą we własnym imieniu nabywać prawa, w tym własność nieruchomości i inne prawa rzeczowe, zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywane (art. 11 Kodeksu spółek handlowych). Uznaje się je za jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (art. 33¹ Kodeksu cywilnego), tzw. ułomne osoby prawne.

W projekcie ustawy przewiduje się, że EPP lub EFP wykreślone z Rejestru uzyskałyby opisany wyżej status odpowiadający art. 33¹ Kodeksu cywilnego, o ile ich likwidacja nie została zakończona przed wejściem w życie decyzji Urzędu, aczkolwiek jedynie w celu zakończenia likwidacji i na czas jej trwania. Projekt przewiduje zatem, że po wejściu w życie decyzji o wykreśleniu na czas prowadzenia likwidacji EPP lub EFP wykreślone z Rejestru nabywają zdolność prawną oraz przysługują im wszystkie prawa i obowiązki, które przysługiwały EPP lub EFP w dniu wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru. W sprawach wynikających z likwidacji EPP lub EFP wykreślone z Rejestru mogą pozywać i być pozywane. Wyznaczeni na wcześniejszym etapie likwidacji likwidatorzy zachowują swój mandat. W braku takich likwidatorów, likwidatorów ustanawiałby sąd. Jeżeli jest to możliwe, likwidatorami byłyby ustanawiane osoby, które były członkami organu uprawnionego do reprezentowania EPP lub EFP wykreślonych z Rejestru według stanu na dzień wykreślenia z Rejestru. Również w tym przypadku likwidatorzy dokonywaliby ogłoszenia o ich ustanowieniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Po przeprowadzeniu likwidacji likwidatorzy składaliby sądowi właściwemu do prowadzenia ewidencji bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz

sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o stwierdzenie zakończenia likwidacji.

Należy zauważyć, że w przypadku likwidacji prowadzonej wobec podmiotów krajowych ostatnim etapem likwidacji jest wystąpienie likwidatorów o wykreślenie podmiotu z właściwego rejestru. Analogiczna sytuacja nie będzie miała miejsca w rozważanym przypadku, EPP oraz EFP wykreślone z Rejestru nie podlegają bowiem wpisowi do ewidencji partii politycznych oraz Krajowego Rejestru Sądowego. W projekcie przewiduje się więc, że zakończenie likwidacji nastąpi poprzez wydanie odrębnego postanowienia, w którym sąd właściwy do prowadzenia ewidencji (w przypadku EPP wykreślonej z Rejestru) lub sąd rejestrowy (w przypadku EFP wykreślonej z Rejestru) w drodze postanowienia stwierdzi zakończenie likwidacji. Z orzeczeniem tym w szczególności będzie wiązała się także utrata zdolności prawnej likwidowanego podmiotu. Tym samym, w świetle przepisów Kodeksu postępowania cywilnego, postanowienie tego rodzaju należy uznać za rozstrzygające co do istoty sprawy, zaskarżalne w drodze apelacji (art. 518 k.p.c.).

W projekcie przewiduje się subsydiarną odpowiedzialność ostatnich członków zarządu EPP oraz EFP za koszty likwidacji w części niepokrytej z majątku EPP lub EFP. Powyższe zmierza do pełniejszego uregulowania źródeł pokrycia ewentualnych brakujących kosztów likwidacji. W szczególności rozwiązanie takie pozostaje też w związku z wyłączeniem zastosowania wobec EPP postanowień ustawy o partiach politycznych przewidujących odpowiedzialność Skarbu Państwa za koszty likwidacji, jeżeli majątek likwidowanego podmiotu wystarcza jedynie na pokrycie części takich kosztów. Zgodnie z projektem ustawy, jeżeli majątek EPP lub EFP wystarcza jedynie na pokrycie części kosztów likwidacji, w pozostałej części odpowiedzialność za pokrycie tych kosztów ponoszą solidarnie członkowie organu uprawnionego do reprezentowania EPP lub EFP według stanu na dzień wykreślenia z Rejestru.

Niezależnie od opisanych wyżej szczególnych postanowień odnoszących się do likwidacji EPP oraz EFP likwidacja musi odbywać się na określonych ustawowo zasadach również w pozostałym zakresie, tj. optymalnie w oparciu o procedurę likwidacji stosowaną wobec pewnego typu osoby prawnej. W sposób spójny z ogólnym założeniem odnośnie do odpowiedniego stosowania wobec EPP i EFP przepisów dotyczących krajowych partii politycznych oraz stowarzyszeń proponuje się przyjęcie w ustawie obowiązku przeprowadzenia likwidacji EPP i EFP na zasadach mających zastosowanie

odpowiednio do krajowych partii politycznych oraz stowarzyszeń. Obowiązek taki wynika w szczególności z odesłania zawartego w art. 3 oraz art. 17 projektu ustawy przewidujących, że w zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej partii politycznej oraz europejskiej fundacji politycznej posiadających siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące partii politycznej oraz stowarzyszenia, także zatem w kwestii ich likwidacji. Zgodnie z odrębnymi przepisami projektu (art. 15 i art. 35), powyższe odnosić się będzie także do likwidacji prowadzonej od dnia wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru.

Z przesłankami utraty europejskiej osobowości prawnej i wykreślenia z Rejestru zarówno EPP, jak i EFP, określonymi enumeratywnie w art. 16 ust. 2 rozporządzenia 1141/2014, wiąże się istotny środek o charakterze nadzorczym przysługujący państwom członkowskim. O ile decyzja o wykreśleniu z Rejestru i utracie tym samym przez EPP i EFP europejskiej osobowości prawnej pozostaje ostatecznie w gestii Urzędu, to wśród formalnych podstaw takiej decyzji może znaleźć się, między innymi, uzasadniony wniosek państwa członkowskiego. Jak stanowi art. 16 ust. 3 rozporządzenia, jeżeli EPP lub EFP dopuści się poważnego naruszenia obowiązków przewidzianych w prawie państwa członkowskiego siedziby, państwo to może skierować do Urzędu należycie uzasadniony wniosek o wykreślenie danego podmiotu z Rejestru, w którym to wniosku dokładnie i wyczerpująco wskaże niezgodne z prawem działania lub wymogi krajowe, których nie dochowano. Wniosek powinien także wykazywać, że w celu zapewnienia przestrzegania prawa wyczerpano już wszystkie dostępne środki krajowe. W zależności od jego treści wniosek tego rodzaju może niekiedy stanowić podstawę wszczęcia przez Urząd postępowania w sprawie naruszenia przez EPP lub EFP wartości, na których opiera się Unia Europejska, co ostatecznie może skutkować wykreśleniem EPP lub EFP z Rejestru (art. 10 i art. 16 ust. 3 akapit pierwszy lit. a oraz akapit drugi). W pozostałych przypadkach do wykreślenia EPP lub EFP z Rejestru może prowadzić należycie uzasadniony fakt poważnego naruszenia prawa krajowego państwa siedziby (art. 16 ust. 3 akapit pierwszy lit. b). Państwo członkowskie może ponadto wystąpić z takim wnioskiem również wobec EPP i EFP posiadających siedzibę w innym państwie członkowskim, lecz prowadzących na jego terytorium działalność, z powodu naruszenia prawa tego państwa członkowskiego dotyczącego prowadzonej działalności i jeżeli ma to związek wyłącznie lub w przeważającym stopniu z elementami dotyczącymi przestrzegania wartości, na

których opiera się Unia Europejska (art. 14 ust. 2 akapit drugi w związku z art. 16 ust. 3 akapit drugi). Wykreślenie z Rejestru na wniosek państwa członkowskiego siedziby ma w szczególności charakter jednej z kar, do których stosowania uprawniony jest Urząd (art. 27 ust. 1 lit. c).

Wskazane wyżej przepisy rozporządzenia nie przesądzają jednak, który organ krajowy jest uprawniony do złożenia wspomnianego wniosku, co, jak należy uznać, pozostaje w gestii państw członkowskich i wymaga doprecyzowania w ustawie. Status EPP i EFP, jako podmiotów posiadających europejską osobowość prawną związaną z wpisem do Rejestru przy Parlamencie Europejskim, nie zaś z wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego lub ewidencji partii politycznych, nie pozwala na odpowiednie zastosowanie w związku z procedurą, o której mowa w art. 16 ust. 2 rozporządzenia 1141/2014, środków lub uprawnień przewidzianych w prawie krajowym. W warunkach polskich nie ma też szczególnego organu „nadzoru” nad działalnością partii politycznych, z wyłączeniem określonych szczególnych kompetencji przysługujących Trybunałowi Konstytucyjnemu czy Państwowej Komisji Wyborczej. W projekcie ustawy proponuje się zatem powierzenie realizacji prawa wystąpienia z opisanym wyżej wnioskiem Prokuratorowi Generalnemu, jako naczelnemu organowi prokuratury. Uprawnienie to w szczególności znajduje uzasadnienie w ogólnej kompetencji prokuratury w zakresie zapewnienia przestrzegania praworządności oraz wpisuje się w szerokie upoważnienie prokuratury do udziału we wszelkiego rodzaju postępowaniach prowadzonych przez organy władzy i administracji publicznej, sądy i trybunały, ze względu na ochronę praworządności i interesu społecznego.

4. Współpraca z Urzędem w zakresie finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych, ich wydatków oraz zapłaty kar finansowych

Urząd oraz państwa członkowskie powinny współpracować i wymieniać wszystkie niezbędne informacje dotyczące EPP i EFP w celu zapewnienia przestrzegania przepisów dotyczących ich finansowania, wydatków oraz zapłaty kar finansowych (por. motywy 30 i 31 oraz art. 28 ust. 1 i 2 rozporządzenia 1141/2014). Jak w szczególności przewiduje art. 28 ust. 1 i 2 rozporządzenia, Urząd, urzędnik zatwierdzający Parlamentu Europejskiego i państwa członkowskie dzielą się informacjami i regularnie przekazują sobie wzajemnie informacje w kwestiach związanych z przepisami dotyczącymi

finansowania, kontroli i kar, podejmując przy tym praktyczne ustalenia w sprawie takiej wymiany informacji, w tym zasad ujawniania informacji poufnych lub dowodów oraz współpracy między państwami członkowskimi. Następuje to za pośrednictwem krajowych punktów kontaktowych, o których mowa w art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014, tj. punktów łącznikowych przewidzianych w rozporządzeniu 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii [...], dalej: „rozporządzenie finansowe”, ewentualnie innej osoby lub osób wyznaczonych specjalnie przez właściwe organy w państwach członkowskich. Krajowe punkty kontaktowe w rozumieniu rozporządzenia 1141/2014 znalazły się także wśród organów upoważnionych do otrzymywania od EPP i EFP kopii rocznych sprawozdań finansowych i informacji dodatkowej, sprawozdania z audytu zewnętrznego, rocznych sprawozdań finansowych oraz wykazu darczyńców i ofiarodawców (art. 23 ust. 1 rozporządzenia 1141/2014), a także informacji ze strony Urzędu lub urzędnika zatwierdzającego Parlamentu Europejskiego o wszelkich podejrzaniach o działania niezgodne z prawem, oszustwa lub korupcję, które mogą zaszkodzić interesom finansowym Unii (art. 23 ust. 5 rozporządzenia 1141/2014).

Wspomniane wyżej punkty łącznikowe przewidziane w rozporządzeniu finansowym (w warunkach polskich rolę tę pełnił jeden z departamentów Ministerstwa Finansów) przestały funkcjonować w wyniku zmiany wprowadzonej do rozporządzenia finansowego rozporządzeniem (UE, Euratom) 1929/2015 z dnia 28 października 2015 r. Zmiana ta polegała na tym, że począwszy od 1 stycznia 2016 r. informacje wymieniane w ramach systemu wczesnego wykrywania i wykluczania, o którym mowa w art. 108 rozporządzenia finansowego, są scentralizowane w bazie danych utworzonej i zarządzanej przez Komisję Europejską (ang. *Early Detection and Exclusion Database*, EDES). Państwa członkowskie przekazują informacje do bazy EDES w przypadkach wykrytych nadużyć finansowych lub nieprawidłowości, gdy jest to wymagane przez przepisy sektorowe przy wykonywaniu budżetu UE przez państwa członkowskie w trybie zarządzania dzielonego.

W związku z powyższym na państwie członkowskim nie spoczywają już obowiązki dotyczące funkcjonowania opisanych wyżej punktów łącznikowych. Niemniej, w tych warunkach, przesądzenia w ustawie wymaga, który organ krajowy będzie realizował zadania krajowego punktu kontaktowego, o którym stanowi rozporządzenie 1141/2014.

Zauważyć przy tym należy, że w warunkach polskich nie ma obecnie odrębnego organu właściwego w obszarze finansowania partii politycznych, którego kompetencje odpowiadałyby tym przewidzianym w rozporządzeniu 1141/2014 dla krajowych punktów kontaktowych. Takich kompetencji nie posiada w szczególności żaden z naczelnych lub centralnych organów administracji państwowej. Pewne szczególne kompetencje Państwowej Komisji Wyborczej oraz Sądu Najwyższego w obszarze finansowania partii politycznych (art. 34–39a ustawy o partiach politycznych) zostały przyjęte na tle zasad finansowania partii krajowych, z tym że środki przewidziane w tych przepisach (przede wszystkim przyjęcie lub odrzucenie informacji o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach, przyjęcie lub odrzucenie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, stwierdzenie przyjęcia korzyści majątkowej z naruszeniem przepisów ustawy) nie znajdują zastosowania w przypadku EPP oraz EFP.

Zauważyć dalej trzeba, że źródła finansowania EPP i EFP (budżet ogólny Unii Europejskiej oraz enumeratywnie określone pozostałe formy finansowania) są określone w sposób wyczerpujący w rozporządzeniu 1141/2014 (art. 17 i nast.). W zakresie finansowania z budżetu ogólnego Unii Europejskiej środki przekazywane będą bezpośrednio na rzecz EPP i EFP. Na poziomie europejskim ma też być kontrolowana gospodarka finansowa takich podmiotów z kluczową rolą w tym zakresie przede wszystkim Urzędu oraz tzw. urzędnika zatwierdzającego Parlamentu Europejskiego, a ponadto Trybunału Obrachunkowego oraz Europejskiego Urzędu ds. Zwalczenia Nadużyć Finansowych (OLAF) odpowiedzialnych za kwestie prawidłowości finansowania oraz zwalczania nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii (por. art. 23–30 rozporządzenia 1141/2014).

Kompetencje organów krajowych odnośnie do finansowania EPP i EFP oraz odnoszącej się do tego kontroli są zatem ograniczone i sprowadzają się przede wszystkim do wspomnianej współpracy z Urzędem oraz urzędnikiem zatwierdzającym Parlamentu Europejskiego w obszarze wymiany informacji i dokumentów dotyczących finansowych aspektów działalności EPP i EFP. W tych okolicznościach, na potrzeby wymiany informacji z organami europejskimi w zakresie określonym w rozporządzeniu 1141/2014, przy uwzględnieniu opisanej wyżej ograniczonej roli państw członkowskich, za najbardziej uzasadnione należy uznać powierzenie roli krajowego punktu kontaktowego Państwowej Komisji Wyborczej.

W warunkach polskich Państwowa Komisja Wyborcza jest organem, który regularnie otrzymuje i weryfikuje określone informacje i dokumenty finansowe dotyczące krajowych partii politycznych. Są to w szczególności informacje i dokumenty odnoszące się do wypłaty subwencji na rzecz partii politycznych, w tym coroczna informacja finansowa partii politycznej o otrzymanej subwencji oraz poniesionych z subwencji wydatkach, sprawozdanie o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz wydatkach ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku kalendarzowym, sprawozdania biegłych rewidentów i inne dokumenty i informacje wynikające z badania przez PKW wyżej wymienionych dokumentów, a także informacje i dokumenty dotyczące funduszu eksperckiego i funduszu wyborczego. Wskazane wyżej informacje i dokumenty, a ponadto też ewentualnie inne posiadane przez PKW ogólne informacje dotyczące krajowych partii politycznych, nawet jeśli dotyczą podmiotów krajowych, w pewnych przypadkach mogą mieć znaczenie również z perspektywy kontroli finansowania EPP i EFP sprawowanej przez organy europejskie, w szczególności w odniesieniu do przypadku, gdy dana krajowa partia stanowi partię członkowską EPP.

Dodatkowym efektem zaproponowanego rozwiązania będzie skupienie w jednym organie krajowym przewidzianych w rozporządzeniu 1141/2014 oraz krajowych przepisach określonych uprawnień odnoszących się do finansowania partii i fundacji politycznych z siedzibą w Polsce, tj. polskich partii politycznych oraz EPP i EFP zarejestrowanych przez Urząd i posiadających siedzibę w Polsce. Zaproponowane rozwiązanie mogłoby przy tym służyć wsparciu w wypełnianiu ustawowych zadań przez PKW wobec krajowych partii politycznych poprzez możliwość występowania o informacje do Urzędu lub urzędnika zatwierdzającego Parlamentu Europejskiego.

5. Zmiany w przepisach obowiązujących

– zmiany w ustawie z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 39 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, wolne od podatku są m.in. dochody partii politycznych działających na podstawie odrębnych ustaw – w części przeznaczonych na cele statutowe, z wyłączeniem działalności gospodarczej. Ponadto, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 40 ww. ustawy, wolne od podatku są, między innymi, składki członkowskie członków organizacji politycznych – w części nieprzeznaczonych na działalność gospodarczą.

Z uwagi na charakter EPP i EFP, co do zasady, jest uzasadnione traktowanie EPP i EFP w sposób analogiczny do podmiotów wskazanych w przytoczonych wyżej przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Poprzez proponowaną zmianę w art. 17 ust. 1 pkt 39 projekt dąży zatem do zapewnienia, aby EPP i EFP były traktowane w sposób analogiczny do krajowych partii politycznych, których dochody – przeznaczone na cele działalności statutowej – korzystają ze zwolnienia z podatku dochodowego. Nie zachodzi natomiast konieczność zmiany art. 17 ust. 1 pkt 40 ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych regulującego zwolnienie z podatku dochodowego składek członkowskich organizacji politycznych, społecznych i zawodowych – w części nieprzeznaczonej na działalność gospodarczą – gdyż obecne brzmienie tego przepisu obejmuje zarówno EPP, jak i EFP.

– zmiany w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Przesądzenia wymaga sposób traktowania EPP oraz EFP posiadających siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej na gruncie krajowych przepisów odnoszących się do działalności pożytku publicznego. W obecnym stanie prawnym przepisy te co do zasady nie mają zastosowania do podmiotów zaangażowanych w działalność o charakterze politycznym. W szczególności ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2018 r. poz. 450, 650, 723 i 1365) stanowi, że przepisów działu II tej ustawy, które odnoszą się do działalności pożytku publicznego, nie stosuje się między innymi do partii politycznych (art. 3 ust. 4 pkt 1) oraz „fundacji utworzonych przez partie polityczne” (art. 3 ust. 4 pkt 5). Z uwagi na charakter EPP i EFP, co do zasady, jest uzasadnione traktowanie EPP i EFP w sposób analogiczny do podmiotów wskazanych w przytoczonych wyżej przepisach.

Zauważyć przy tym należy, że określenie „fundacje utworzone przez partie polityczne” nie może zostać uznane za tożsame z pojęciem „fundacji politycznej”, tego rodzaju odrębnej instytucji polskie prawo co do zasady bowiem nie przewiduje, lecz odnosi się do praktyki partii politycznych nadawania formy prawnej fundacji podmiotom, które pełnią rolę tzw. *think-tank*, tj. organizacji stanowiących zaplecze koncepcyjne tychże partii. Niezależnie od rodzaju swoich założycieli i zakresu działania podmioty te zachowują jednak charakter fundacji w rozumieniu ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach i w pełnym zakresie podlegają przepisom odnoszącym się do tej formy prawnej. Podobnie nie jest uzasadnione utożsamianie pojęcia „fundacji utworzonej przez

partię polityczną”, w opisanym wyżej znaczeniu, z nowym typem podmiotu, jakim jest „europejska fundacja polityczna” w rozumieniu rozporządzenia 1141/2014, która może być powiązana jedynie z EPP.

Zważywszy zatem, że ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie nie odnosi się obecnie ani do europejskiej partii politycznej, ani do europejskiej fundacji politycznej, jest konieczne doprecyzowanie przepisów tej ustawy poprzez uzupełnienie art. 3 ust. 4 i wskazanie, że przepisów działu II ustawy nie stosuje się również do europejskich partii politycznych oraz europejskich fundacji politycznych (proponycja dodania pkt 1a oraz pkt 5a w art. 3 ust. 4 ustawy).

6. Wejście ustawy w życie

Proponuje się, aby ustawa weszła w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Projekt ustawy został udostępniony, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz zgodnie z § 52 uchwały Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2016 r. poz. 1006 i 1204 oraz z 2018 r. poz. 114 i 278), na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Rządowego Centrum Legislacji, zaś w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Sprawiedliwości został zamieszczony odnośnik kierujący do odpowiedniej strony w BIP RCL. W procesie legislacyjnym nie zostały dokonane zgłoszenia lobbingsowe.

Projektowana ustawa nie wymaga notyfikacji Komisji Europejskiej w trybie ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 362).

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów technicznych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projektowana ustawa nie podlega zaopiniowaniu przez Europejski Bank Centralny na podstawie art. 127 ust. 4 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie zawiera przepisów mających na celu ograniczenie biurokracji lub mogących spowodować jej wzrost.

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Raport
z konsultacji publicznych i opiniowania dot. projektu ustawy o europejskiej partii
politycznej i europejskiej fundacji politycznej (UC93)

W dniu 24 sierpnia 2017 r. projekt ustawy został skierowany do uzgodnień międzyresortowych, konsultacji publicznych i opiniowania.

W ramach konsultacji publicznych i opiniowania projekt został przekazany następującym podmiotom: Naczelnej Radzie Adwokackiej, Krajowej Radzie Radców Prawnych, Krajowej Radzie Notarialnej, Stowarzyszeniu Sędziów Polskich „Iustitia”, Stowarzyszeniu Sędziów „Themis”, Ogólnopolskiemu Stowarzyszeniu Referendarzy Sądowych, Porozumieniu Samorządów Zawodowych i Stowarzyszeń Prawniczych, Krajowej Radzie Sądownictwa, Pierwszej Prezes Sądu Najwyższego, Prezesom Sądów Apelacyjnych, Prezesowi Sądu Okręgowego w Warszawie, Prokuratorowi Krajowemu, Państwowej Komisji Wyborczej oraz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej.

Uwagi do projektu zgłosili: Krajowa Rada Sądownictwa, Prokurator Krajowy, Krajowa Rada Notarialna, Państwowa Komisja Wyborcza oraz Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 6 października 2017 r. odbyła się konferencja uzgodnieniowa, po której częściowo zmodyfikowany projekt ustawy rozesłano celem uzyskania dodatkowego stanowiska do podmiotów, które zgłosiły uwagi w ramach konsultacji publicznych i opiniowania. Po zapoznaniu się ze zmodyfikowanym projektem oraz wyjaśnieniami projektodawcy do przekazanych uwag, podmioty te, w wyznaczonym terminie, nie podtrzymały uwag bądź poinformowały o odstąpieniu od nich.

Już po upływie wyznaczonego terminu, tj. w dniu 1 grudnia 2017 r., Krajowa Rada Sądownictwa przekazała stanowisko, w którym poinformowała o podtrzymaniu swojej uwagi, która kwestionuje zasadność powierzenia Prokuratorowi Generalnemu kompetencji do występowania w imieniu RP do Urzędu ds. Europejskich Partii Politycznych i Europejskich Fundacji Politycznych z umotywowanym wnioskiem o wykreślenie europejskiej partii politycznej lub europejskiej fundacji politycznej z Rejestru prowadzonego przez ww. Urząd w przypadku poważnego naruszenia przepisów prawa krajowego oraz po wyczerpaniu środków przewidzianych w prawie krajowym. Stanowisko projektodawcy nieuwzględniające ww. uwagi zawarte jest w załączonym *Zestawieniu*.

Uwagi zgłoszone przez uczestników konsultacji publicznych i opiniowania zostały zatem, z wyjątkiem ww. uwagi KRS, uwzględnione bądź wyjaśnione na konferencji uzgodnieniowej i bezpośrednio po konferencji. Uwagi te oraz ustalenia podjęte w związku z tym uwagami zostały szczegółowo omówione w *Zestawieniu*, które stanowi załącznik do niniejszego *Raportu*.

Załącznik:

Zestawienie uwag zgłoszonych w ramach uzgodnień międzyresortowych, konsultacji publicznych i opiniowania dotyczących projektu ustawy o europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej (UC93) wraz z ustaleniami z konferencji uzgodnieniowej.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej (UC93) na konferencję uzgodnieniową w dniu 6 października 2017 r. oraz konkluzje po konferencji uzgodnieniowej

Lp.	Podmiot zgłaszający uwagę	Treść uwagi	Konkluzje po konferencji uzgodnieniowej – stanowisko Ministerstwa Sprawiedliwości	Brzmienie przepisu po rozpatrzeniu uwagi
1.	MRiF	<p>Przypisanie ministrowi właściwemu ds. finansów publicznych roli krajowego punktu kontaktowego (KPK) w zakresie wymiany informacji o EPP i EFP w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 jest niewłaściwe. Rozważenia wymaga powierzenie funkcji KPK temu organowi, który zgodnie z prawem krajowym bada sprawozdania krajowych partii politycznych. Jako KPK mogą i powinny być wskazane albo Państwowa Komisja Wyborcza albo Prokurator Generalny. MRiF skłania się ku wskazaniu Państwowej Komisji Wyborczej.</p> <p><u>Propozycja MRiF:</u></p> <p><i>Art. 8. 1. Urząd niezwłocznie informuje o swojej decyzji o rejestracji lub wykreśleniu z Rejestru europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej, a także o każdej aktualizacji wpisu europejskiej partii politycznej do Rejestru związanej ze zmianą jej statutu, sąd właściwy do prowadzenia ewidencji, przesyłając odpis decyzji oraz wskazując datę, w której nastąpi opublikowanie tej decyzji w</i></p>	<p><u>Uwaga nie została uwzględniona.</u></p> <p>O ile w warunkach polskich brak jest obecnie odrębnego organu właściwego w obszarze finansowania partii politycznych, w szczególności także europejskich partii (i fundacji) politycznych, którego kompetencji zbliżone byłyby do tych przewidzianych w rozporządzeniu 1141/2014 dla krajowych punktów kontaktowych („KPK”), to zagadnienia objęte zadaniami KPK najbardziej zbliżone są do kompetencji merytorycznej ministra właściwego ds. finansów publicznych. Dotyczy to w szczególności takich kwestii objętych współpracą (głównie wymianą informacji z Urzędem przy Parlamencie Europejskim), jak finansowanie ze środków europejskich oraz naruszenia, w związku z którymi mogą być nakładane przez Urząd kary finansowe (głównie – na gruncie finansowych aspektów działalności EPP i EFP, w tym rachunkowości i audytu oraz naruszenia interesów finansowych Unii na gruncie tzw. rozporządzenia finansowego). Powyższy zakres merytoryczny powinien mieć kluczowe znaczenie przy wyborze organu pełniącego rolę KPK, nawet przy wzięciu pod uwagę, że dominująca część zadań związanych z finansowaniem EPP i EFP, w tym wypłatą środków i nadzorem w tym zakresie realizowana jest bezpośrednio na szczeblu europejskim, z budżetu Parlamentu Europejskiego.</p> <p>Ponadto, o ile, jak wskazuje MRiF, dawny system wymiany informacji na szczeblu europejskim przewidziany w tzw.</p>	Bez zmian w treści przepisów projektu.

		<p><i>Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.</i></p> <p>2. Sąd właściwy do prowadzenia ewidencji niezwłocznie przekazuje kopie otrzymanych dokumentów Państwowej Komisji Wyborczej, oraz Prokuratorowi Generalnemu.</p> <p>Art. 9. Krajowym punktem kontaktowym w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 w zakresie wymiany informacji o europejskiej partii politycznej jest Państwowa Komisja Wyborcza.</p> <p>(..)</p> <p>Art. 28. 1. Urząd niezwłocznie informuje o swojej decyzji o rejestracji lub wykreśleniu z Rejestru europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej, a także o każdej aktualizacji wpisu europejskiej fundacji politycznej do Rejestru związanej ze zmianą jej statutu, sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej, przesyłając odpis decyzji oraz wskazując datę, w której nastąpi opublikowanie tej decyzji w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.</p> <p>2. Sąd rejestrowy, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie przekazuje kopie otrzymanych dokumentów Państwowej Komisji Wyborczej, oraz Prokuratorowi Generalnemu. W przypadku przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną, kopię decyzji Urzędu o rejestracji europejskiej fundacji politycznej oraz informacji o dacie opublikowania tej decyzji w Dzienniku Urzędowym Unii</p>	<p>rozporządzeniu finansowym oparty o tzw. „punkty łącznikowe” został już zmieniony (zniesienie wspomnianych „punktów łącznikowych”), to niemniej punkty łącznikowe, zgodnie z rozporządzeniem 1141/2014, stanowią tylko jeden z możliwych wariantów wyznaczenia KPK w każdym z państw członkowskich (może to być także ew. „inna osoba lub osoby wyznaczone przez właściwe organy w państwach członkowskich”). Zadania KPK według rozporządzenia 1141/2014 nie są też ograniczone do zadań dawnych „punktów łącznikowych”. MRiF jest też jedynym organem krajowym, który posiada wcześniejsze doświadczenie w odniesieniu do działania dawnych „punktów łącznikowych” (niegdyś jeden z departamentów MF).</p> <p>Nie jest także uzasadnione powierzenie roli KPK Państwowej Komisji Wyborczej (PKW). Zadania PKW są rozbieżne z tymi przewidzianymi dla KPK w rozporządzeniu 1141/2014. W warunkach polskich PKW to stały najwyższy organ wyborczy w sprawach przeprowadzania wyborów i referendum i realizuje zadania głównie związane z wyborami, podczas gdy projektowana ustawa całkowicie wyklucza możliwość bezpośredniego udziału EPP w wyborach w Polsce. PKW nie posiada żadnych kompetencji w odniesieniu do EFP. Ponadto, pewne szczególne kompetencje PKW w obszarze finansowania partii politycznych (art. 34 – art. 39a ustawy o partiach politycznych) przyjęte są na tle zasad finansowania partii krajowych, a środki przewidziane w tych przepisach (głównie przyjęcie lub odrzucenie informacji o otrzymanej subwencji oraz o poniesionych z subwencji wydatkach, przyjęcie lub odrzucenie sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, stwierdzenie przyjęcia korzyści majątkowej z naruszeniem przepisów ustawy) w przypadku EPP oraz EFP nie znajdują zastosowania.</p> <p>Nie jest w końcu uzasadnione powierzenie roli KPK Prokuratorowi Generalnemu (jako alternatywy wobec wyznaczenia PKW). O ile MRiF nie uzasadnia bliżej przesłanek tej ostatniej propozycji, to również w tym</p>	
--	--	---	--	--

	<p><i>Europejskiej przekazuje się także sądowi rejestrowemu miejscowo właściwemu ze względu na siedzibę stowarzyszenia, jeśli w związku z przekształceniem nastąpiła zmiana siedziby.</i></p> <p><i>(...)</i></p> <p><i>Art. 30. Krajowym punktem kontaktowym w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 w zakresie wymiany informacji o europejskiej fundacji politycznej jest Państwowa Komisja Wyborcza.</i></p> <p><i><u>Propozycja zmian w uzasadnieniu</u> - pkt 4. <i>Współpraca z Urzędem w zakresie finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych, ich wydatków oraz zapłaty kar finansowych.</i></i></p> <p><i>Po zdaniu „W związku z powyższym, na państwie członkowskim nie spoczywają już obowiązki dotyczące funkcjonowania opisanych wyżej punktów łącznikowych. Niemniej, w tych warunkach, doprecyzowania w ustawie wymaga, który organ krajowy będzie realizował zadania krajowego punktu kontaktowego, o którym stanowi rozporządzenie 1141/2014.” dalsza część uzasadnienia powinna brzmieć:</i></p> <p><i>W projekcie proponuje się, że krajowym punktem kontaktowym w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia 1141/2014 w zakresie wymiany informacji zarówno o</i></p>	<p>przypadku stwierdzić należy, że ustrojowa rola Prokuratury nie odpowiada zadaniom KPK wskazanym w rozporządzeniu 1141/2014.</p>	
--	---	--	--

		<i>EPP, jak i EFP, będzie Państwowa Komisja Wyborcza. Na gruncie obecnie obowiązujących przepisów, to właśnie ten organ wykonuje zadania dotyczące kontroli finansowej krajowych partii politycznych; zadania częściowo zbliżone do tych jakie miałby wykonywać krajowy punkt kontaktowy. Nie jest wskazane, aby organ administracji rządowej sprawował funkcje nadzorcze wobec EPP i EFP.</i>		
2	PK	Propozycja rezygnacji z obowiązku rejestracji EFP w Krajowym Rejestrze Sądowym (art. 18 pkt 1 projektu) może istotnie utrudnić bieżące funkcjonowanie EFP, która będzie uczestniczyła w obrocie prawnym.	<u>Uwaga nie została uwzględniona.</u> Rejestracja w Rejestrze prowadzonym przez Urząd przy Parlamencie Europejskim ma charakter obligatoryjny i to z nią wiąże się uzyskanie europejskiej osobowości prawnej. Dotyczy to zarówno EPP, jak i EFP. O ile równoległa rejestracja w państwie członkowskim, co do zasady, na gruncie rozporządzenia 1141/2014 jest możliwa, to niosła ona by ze sobą ryzyko braku pewności prawnej w przypadku rozbieżności pomiędzy wpisami w obydwu rejestrach, krajowym i europejskim. Rozwiązanie takie de facto stanowiłoby także utrudnienie dla EPP i EFP, bo oznaczałoby podwójne obowiązki rejestrowe. Nadto, w Rejestrze przy Urzędzie składane będą dokumenty dotyczące EPP i EFP, a przyjęte zasady jawności tego Rejestru gwarantują dostęp zainteresowanym i pewność obrotu.	Bez zmian w treści przepisów projektu.
3	PK	PK podnosi wątpliwość co do propozycji wyłączenia konstytucyjnej kontroli celów i działalności EPP w trybie art. 188 ust. 4 Konstytucji. W związku z przewidzianym w art. 16 ust. 3 rozporządzenia 1141/2014 upoważnieniem do wystąpienia o wykreślenie z Rejestru przy Urzędzie, zasadne jest postawienie pytania w jaki sposób i w jakim trybie	<u>Uwaga nie została uwzględniona.</u> Katalog uprawnień TK wynikający z art. 188 Konstytucji ma zamknięty charakter. W szczególności art. 188 pkt 4 Konstytucji przewiduje tylko orzekanie o zgodności z Konstytucją celów lub działalności „partii politycznych” w rozumieniu Konstytucji. Ewentualne nałożenie szerszych obowiązków (tj. także wobec EPP i EFP) jedynie na gruncie ustawy, jako aktu prawnego niższego rzędu, niosłoby ze sobą ryzyko	Bez zmian w treści przepisów projektu.

		<p>nastąpi stwierdzenie przez uprawniony organ, tj. Prokuratora Generalnego, poważnego naruszenia obowiązków przewidzianych w prawie krajowym. Wydaje się konieczne, by w sytuacji, w której przyczyną wniosku byłaby niezgodność celów lub działalności EPP z Konstytucją, PG mógł wystąpić wcześniej o wydanie orzeczenia przez TK.</p>	<p>obejścia Konstytucji. Powyższa uwaga jest aktualna, nawet zważywszy, że zgodnie z art. 3 pkt 1 projektu ustawy do EPP stosuje się odpowiednio, w pewnym zakresie, przepisy o partii politycznej. Stwierdzić jednak należy, że EPP, co do zasady, jest odrębną formą prawną, ustanawianą i działającą przede wszystkim na szczeblu europejskim. Natomiast projektowana ustawa nie powinna wkraczać w materię, która na gruncie Konstytucji została uregulowana w sposób wyczerpujący.</p> <p>Niezależnie od powyższego należy mieć na uwadze, że na gruncie projektu ustawy przewidziano także środki kontroli sądowej, tj. przede wszystkim obowiązek uzyskania zaświadczenia o zgodności z przepisami polskiego prawa wydawanego przez właściwy sąd (sąd prowadzący ewidencję partii polityczny i sąd rejestrowy) zawsze przez rejestracji EPP lub EFP w Urzędzie, jak i przy okazji każdej zmiany statutu.</p>	
4	KRS	<p>Wątpliwość KRS wzbudza powierzenie kompetencji, o której mowa w art. 16 ust. 3 pkt b rozporządzenia 1141/2014 (uprawnienie dla państwa członkowskiego do skierowania należycie uzasadnionego wniosku o skreślenie z Rejestru EPP i EFP w sytuacji poważnego zaniedbania obowiązków przewidzianych w krajowym prawie) jednemu organowi, jakim jest Prokurator Generalny, przy rezygnacji z jakiegokolwiek kontroli sądowej zgodności działalności europejskiej partii politycznej lub europejskiej fundacji politycznej z Konstytucją i przepisami ustaw, w szczególności wyłączenie zastosowania Rozdziału 5 „Postępowanie w sprawie zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych” ustawy o partiach politycznych do EPP oraz Rozdziału 3 „Nadzór nad stowarzyszeniami” Prawa o stowarzyszeniach do EFP.</p>	<p><u>Uwaga nie została uwzględniona.</u></p> <p>W kwestii art. 188 pkt 4 Konstytucji oraz środków nadzoru sądowego - zob. przesłanki wskazane w pkt 3 tabeli powyżej.</p> <p>Dodatkowo należy zauważyć – w kontekście nadzoru nad EFP, do których stosuje się odpowiednio przepisy o stowarzyszeniach, że rozwiązania rozdziału 3 Prawa o stowarzyszeniach („nadzór nad stowarzyszeniami”) nie przystają do natury podmiotów takich jak EFP, których działalność skoncentrowana jest głównie na wspieraniu EPP reprezentowanych w Parlamencie Europejskim. Dotyczy to w szczególności określonych w rozdziale 3 Prawa o stowarzyszeniach organów nadzoru (starosta według siedziby stowarzyszenia) i stosowanych przez taki organ środków, takich jak wzywanie do przedkładania uchwał władz stowarzyszenia. Niektóre odpowiednio stosowane środki nadzorcze sądu (np. ewentualne rozwiązanie i wykreślenie z rejestru) byłyby wręcz sprzeczne z założeniami rozporządzenia 1141/2014. Należy mieć na uwadze, że osobowość prawna EPP i EFP związana jest z wpisem do Rejestru przy Urzędzie w</p>	<p>Bez zmian w treści przepisów projektu.</p>

			Parlamencie Europejskim, a nie z wpisem w KRS.	
5	PK	Rozwiązania proponowane w art. 8 ust. 1 art. 28 ust. 1 projektu ustawy (zobowiązanie Urzędu ds. EPP i EFP do niezwłocznego poinformowania sądu właściwego do prowadzenia ewidencji lub sądu rejestrowego o swojej decyzji o rejestracji lub wykreśleniu z rejestru EPP lub EFP z siedzibą w RP, a także o każdej aktualizacji wpisu do Rejestru związanej ze zmianą statutu, przesyłając odpis decyzji oraz wskazując datę, w której nastąpi jej opublikowanie tej decyzji w Dzienniku Urzędowym UE) nie są poprawne, nie jest bowiem możliwe związanie organu UE przepisami prawa krajowego w kwestiach mieszczących się w kompetencjach unijnych.	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>Postanowienia rozporządzenia 1141/2014 wprost przyznają możliwość wymagania przez państwa członkowskie od Urzędu przy Parlamencie Europejskim konsultowania daty opublikowania decyzji Urzędu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Powyższe potwierdza zatem dopuszczalność procedury, w ramach której właściwy organ krajowy (sąd prowadzący ewidencję partii politycznych, sąd rejestrowy), jako pewne rozwiązanie minimalne w ramach wspomnianych konsultacji przynajmniej otrzymuje z Urzędu informację o dacie opublikowania decyzji.</p> <p>Ministerstwo Sprawiedliwości zmodyfikowało jednak brzmienie przepisu, w ten sposób, by nawiązywał on bliżej do brzmienia art. 9 ust. 5, art. 15 ust. 4, art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014.</p>	<p>(dostosowano numerację artykułów)</p> <p>Art. 8. 1. W ramach konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014, sąd właściwy do prowadzenia ewidencji otrzymuje z Urzędu informację o dacie, w której w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowana zostanie decyzja o rejestracji lub wykreśleniu z Rejestru europejskiej partii politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej, a także o każdej aktualizacji wpisu europejskiej partii politycznej do Rejestru związanej ze zmianą jej statutu, wraz z odpisem tej decyzji.</p> <p>2. Sąd właściwy do prowadzenia ewidencji niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów Państwowej Komisji Wyborczej, krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym mowa w art. 9 oraz Prokuratorowi</p>

				<p>Generalnemu.</p> <p>Art. 27. 1. W ramach konsultacji, o których mowa w art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia 1141/2014, sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę europejskiej fundacji politycznej otrzymuje z Urzędu informacji o dacie, w której w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowana zostanie decyzja o rejestracji lub wykreśleniu z Rejestru europejskiej fundacji politycznej z siedzibą w Rzeczypospolitej Polskiej, a także o każdej aktualizacji wpisu europejskiej fundacji politycznej do Rejestru związanej ze zmianą jej statutu, wraz z odpisem tej decyzji.</p> <p>2. Sąd rejestrowy, o którym mowa w ust. 1, niezwłocznie przekazuje otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów Państwowej Komisji Wyborczej, krajowemu punktowi kontaktowemu, o którym mowa w art. 29 oraz Prokuratorowi Generalnemu. W</p>
--	--	--	--	---

				<p>przypadku przekształcenia stowarzyszenia w europejską fundację polityczną, otrzymaną informację wraz z kopią otrzymanych dokumentów dotyczących decyzji o rejestracji europejskiej fundacji politycznej przekazuje się także sądowi rejestrowemu miejscowo właściwemu ze względu na siedzibę stowarzyszenia, jeśli w związku z przekształceniem nastąpiła zmiana siedziby.</p>
6	KRS	<p>Nałożony na Urząd ds. EPP i EFP w art. 8 i 28 projektu ustawy obowiązek notyfikacyjny nie znajduje, wbrew twierdzeniu w uzasadnieniu projektu, podstaw prawnych w rozporządzeniu. Zgodnie z art. 15 ust. 4 i art. 16 ust. 4 rozporządzenia, Urząd, jeżeli wymaga tego państwo członkowskie, wyznacza datę opublikowania w Dzienniku Urzędowym UE decyzji o rejestracji lub wykreśleniu dopiero po konsultacji z państwem członkowskim. Tymczasem obowiązek nałożony w projekcie na Urząd nie obejmuje konsultacji, a informowanie krajowego sądu właściwego do prowadzenia ewidencji o: rejestracji, wykreśleniu i aktualizacji wpisu dotyczącego EPP i EFP.</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona.</u> Jak w punkcie 5 tabeli powyżej.</p>	<p>Jak w punkcie 5 tabeli powyżej.</p>
7	RCL	<p>Wątpliwości budzi regulacja zawarta w projektowanych art. 8 i 28, ponieważ nakłada ona na Urząd do spraw EPP i EFP obowiązek informowania sądu właściwego</p>	<p><u>Uwaga częściowo uwzględniona.</u> Jak w punkcie 5 tabeli powyżej.</p>	<p>Jak w punkcie 5 tabeli powyżej.</p>

		do prowadzenia ewidencji o decyzji o rejestracji lub wykreśleniu z rejestru EPP z siedzibą w Polsce, a także o każdej aktualizacji tego wpisu związanej ze zmianą statutu EPP. Nakładanie obowiązków na organ międzynarodowy aktem prawa krajowego jest nieuprawnione.		
8	RCL	Zasadnicze wątpliwości budzi sposób wskazania w projektowanym art. 3 przepisów, które stosuje się do EPP posiadającej siedzibę w Polsce. Zastosowane odesłanie nakazujące odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących partii politycznej z wyłączeniem wymienionych przepisów <i>ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych oraz ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. - Kodeks wyborczy</i> wymaga ponownej analizy, które przepisy dotyczące partii politycznej powinny mieć zastosowania do EPP i dlaczego. Wątpliwości budzi zakres wyłączeń odnoszący się do ustawy z 27.06.1997 r. o partiach politycznych (np. pozostawienie art. 5, art. 17, art. 18, art. 23 oraz art. 23a).	<u>Uwaga częściowo uwzględniona.</u> Co do zasady zachowane jest zaproponowane pierwotnie w projekcie ustawy rozwiązanie zakładające odpowiednie stosowanie do podmiotu takiego jak EPP przepisów o partiach politycznych, z wyłączeniem niektórych wskazanych wyraźnie przepisów, które to podejście w szczególności pozwala na uniknięcie luk prawnych. Warto przy tym zauważyć, że podobna konstrukcja była już przyjmowana w polskim ustawodawstwie – w szczególności w ustawie z dnia 4 marca 2005 r. o europejskim zgrupowaniu interesów gospodarczych i spółce europejskiej (art. 7) przyjęto, że w sprawach nieuregulowanych w rozporządzeniu 2137/85 oraz w ustawie do zgrupowania stosuje się odpowiednio przepisy o spółce jawnej. Uwzględniono natomiast uwagę w części, w jakiej wyłączeniu z takiego odpowiedniego stosowania powinny podlegać również art. 5 oraz art. 18 i art. 23 ustawy o partiach politycznych, tj. przepis odnoszący się do dostępu do publicznej radiofonii i telewizji oraz przepisy odnoszące się do krajowej ewidencji partii politycznych. Zachowano natomiast art. 17 i art. 23a odnoszące się do ochrony prawnej nazwy, skrótu nazwy i symbolu graficznego partii politycznej, a także ogólnej zasady jawności finansowania partii politycznych, które to przepisy ustawy, z uwzględnieniem specyfiki EPP, będą mogły być stosowane wobec takich podmiotów odpowiednio.	Art. 3. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej partii politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące partii politycznej, z wyłączeniem: 1) art. 1 ust. 2, art. 5, art. 11 – 16, art. 18 – 23, art. 24 – 39a, art. 42 – 44, art. 45 – 47 oraz art. 48 zdanie drugie ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych;
9	RCL	Wątpliwości budzi także zaproponowany katalog aktów prawnych niemających zastosowania do EPP (np. pominięcie w	<u>Uwaga uwzględniona.</u> Dodano pkt 3 w art. 3 i art. 18 (po zmianie numeracji – w art. 17).	(dostosowano numerację artykułów)

		<p>nim ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym, czy ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym).</p>		<p>Art.3. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej partii politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące partii politycznej, z wyłączeniem: (...)</p> <p>3) przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 400 i z 2017 r. poz. 850) oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. z 2015 r. poz. 318 i z 2017 r. poz. 850) dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej.</p> <p>Art. 17. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące stowarzyszenia, z wyłączeniem: (...)</p>
--	--	--	--	--

				3) przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym oraz ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym dotyczących występowania z inicjatywą przeprowadzenia referendum oraz uczestnictwa w kampanii referendalnej.
10	RCL	Analogiczne uwagi RCL, jak w dwóch punktach poprzedzających – odnośnie do EFP na gruncie art. 18 projektu ustawy, który wymaga dodatkowej analizy pod kątem poprawności zastosowanych odesłań, zwłaszcza w zakresie odesłania do art. 37 ust. 2 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona.</u> Co do zasady zachowane jest zaproponowane pierwotnie w projekcie ustawy rozwiązanie zakładające odpowiednie stosowanie do podmiotu takiego jak EFP przepisów o stowarzyszeniach, z wyłączeniem niektórych wskazanych wyraźnie przepisów, które to podejście w szczególności pozwala na uniknięcie luk prawnych. Uwzględniono natomiast uwagę w części, w jakiej korekty wymaga odesłanie do art. 37 ust. 2 Prawa o stowarzyszeniach (konieczność odesłania do art. 37 ust. 2 pkt 1 i 3 oraz „ust. 3” a nie „ust. 2”).	(dostosowano numerację artykułów) Art. 17. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące stowarzyszenia, z wyłączeniem: 1) art. 8 ust. 1 i 5, art. 10a, art. 10b, art. 12, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3, art. 20 – 35, art. 36 ust. 2, art. 37 ust. 2 pkt 1 i 3 oraz ust. 3 oraz art. 40 - 43 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach;
11	RCL	W kontekście projektowanego art. 17 (przepisy stosowane do EPP z siedzibą w innym państwie UE) należy zauważyć, że wątpliwości budzi spójność tej regulacji z	<u>Uwaga wyjaśniona.</u> Treść projektowanych przepisów pozostaje niezmienną, natomiast zgodnie z wnioskiem uzupełniono uzasadnienie projektu ustawy poprzez dodatkowe wyjaśnienie w	Bez zmian w treści przepisów projektu.

		art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 1141/2014. Kwestia ta wymaga dodatkowego wyjaśnienia w uzasadnieniu. Analogiczna uwaga odnosi się do art. 38 projektu (EFP).	zakresie „odnośnych przepisów” krajowych, o których stanowi art. 14 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia 1141/2014, tj. przepisów regulujących działalność na terenie Polski EPP i EFP posiadających siedzibę w innych państwach członkowskich UE.	
12	RCL	Projektowany art. 20 ust. 2 powinien przewidywać możliwość sporządzenia planu przekształcenia stowarzyszenia w EFP również w formie elektronicznej, tj. opatrzonej kwalifikowanym podpisem elektronicznym.	<u>Uwaga wyjaśniona.</u> Zmiana przepisu projektu ustawy nie jest uzasadniona ponieważ kwestia formy elektronicznej, jako alternatywy wobec formy pisemnej wynika z przepisów ogólnych, w szczególności art. 78 ¹ k.c. w zw. z art. 65 ¹ kc. Również inne przepisy materialne (np. 557 par 2 ksh) nie wymieniają formy elektronicznej wprost jako alternatywy. Natomiast dodatkowe wyjaśnienie o ekwiwalentności formy elektronicznej zawarto w uzasadnieniu projektu ustawy.	Bez zmian w treści przepisów projektu.
13	RCL	W projektowanym art. 29 ust. 1 wskazano, że sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia przekształcanego w EFP z urzędu wykreśla stowarzyszenie z Krajowego Rejestru Sądowego „po otrzymaniu informacji o rejestracji europejskiej fundacji politycznej”. Tymczasem przepis ust. 2 tego artykułu stanowi, że wykreślenie to nie może nastąpić przed dniem opublikowania decyzji Urzędu o rejestracji europejskiej fundacji politycznej. Należy zatem wyjaśnić jaka jest relacja między ust. 1 a ust. 2 tego przepisu. W szczególności doprecyzowania wymaga kto i w jakim trybie przekazuje informację, o której mowa w ust. 1.	<u>Uwaga uwzględniona.</u> Zaproponowano nowe brzmienie przepisu, bardziej zbliżone zarówno do treści przepisów rozporządzenia 1141/2014, jak i pozostałych, poprzedzających przepisów projektu ustawy, które odnosi się obecnie do otrzymania informacji o dacie, w której decyzja Urzędu zostanie opublikowana w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.	(dostosowano numerację artykułów) Art. 28. 1. Sąd rejestrowy miejscowo właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia przekształcanego w europejską fundację polityczną po otrzymaniu informacji o dacie, w której w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej opublikowana zostanie decyzja o rejestracji europejskiej fundacji politycznej z urzędu wykreśla stowarzyszenie z Krajowego Rejestru Sądowego. 2. Wykreślenie stowarzyszenia z Krajowego Rejestru

				Sądowego nie może nastąpić przed dniem opublikowania decyzji Urzędu o rejestracji europejskiej fundacji politycznej.
14	PGRP	Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej proponuje przyjęcie odmiennego – niż wskazany w projekcie ustawy (art. 12 ust. 2 i art. 33 ust. 2) – rozwiązania odnoszącego się do likwidacji EPP i EFP, opartego na treści art. 16 ust. 6 zdanie drugie rozporządzenia 1141/2014, tj. wprowadzeniu wymogu, by procedura rozwiązania i likwidacji EPP i EFP została poprzedzona nabyciem – tymczasowo – przez daną EPP lub EFP krajowej osobowości prawnej – na czas otwarcia i zakończenia likwidacji obu podmiotów.	<u>Uwaga nieuwzględniona.</u> Brak jest dostatecznych podstaw do przyjęcia przez ustawodawcę rozwiązania, w ramach którego należałoby przewidzieć tymczasowe i jedynie na potrzeby likwidacji nadanie krajowej osobowości prawnej EPP i EFP. EPP i EFP z samego założenia stanowią „europejskie osoby prawne”, których byt prawny uzależniony jest od wpisu do Rejestru przy Parlamencie Europejskim i które nie posiadają swoich bezpośrednich odpowiedników w prawie krajowym. Ewentualny wpis do ewidencji partii politycznych bądź KRS musiałby zatem wiązać się z przekształceniem w określony podmiot krajowy (partię polityczną lub stowarzyszenie), przy czym z szeregu względów tego rodzaju przekształcenie nie jest możliwe. Należy zwrócić uwagę, że czynności likwidacyjne takich podmiotów potencjalnie mogą zostać podjęte już w wyniku opublikowania decyzji Urzędu o wykreśleniu z Rejestru i przed upływem wynikającego z takiej decyzji trzymiesięcznego terminu, po którym nastąpi utrata osobowości prawnej. Zatem, przynajmniej w niektórych przypadkach, ewentualny wpis do ewidencji / KRS nastąpiłby już w toku czynności likwidacyjnych, niekiedy w sytuacji, gdy zakończenie czynności likwidacyjnych wymaga jedynie zadysponowania pozostałymi jeszcze składnikami majątkowymi. Nie znajduje zatem uzasadnienia podejmowanie całego szeregu czynności związanych z powstaniem nowej krajowej osoby prawnej. Co więcej, EPP także w żadnych warunkach nie może mieć następcy w formie podmiotu krajowego – partii politycznej. Stanowi bowiem zawsze sojusz polityczny większej liczby partii, a ponadto zawsze z kilku państw członkowskich. W szczególności następcą prawnym EPP	Bez zmian w treści przepisów projektu.

			nie będzie nigdy jedynie krajowa partia będąca członkiem EPP, taka partia krajowa w związku z wykreśleniem EPP nie podlega bowiem likwidacji. Niezależnie od powyższego, przepisy projektu ustawy zapewniają niezbędną kontrolę sądu w ramach postępowania likwidacyjnego.	
15	RCL	Wątpliwości budzi brzmienie projektowanego art. 12 ust. 2, zgodnie z którym na czas prowadzenia likwidacji EPP wykreślona z rejestru zachowuje zdolność prawną oraz przysługują jej wszystkie prawa i obowiązki, które przysługiwały jej w dniu wejścia w życie decyzji o wykreśleniu z Rejestru EPP i EFP, o którym mowa w art. 7 rozporządzenia nr 1141/2014. Prawo krajowe nie jest właściwe do rozstrzygnięcia o czasowym i częściowym utrzymaniu w mocy uprawnień nabytych na podstawie prawa unijnego. Projektowany przepis powinien rozstrzygnąć expressis verbis o nadaniu uprawnień o charakterze krajowym. Analogiczna uwaga odnosi się do art. 33 ust. 2 projektu.	<u>Uwaga nieuwzględniona.</u> Jak w punkcie 14 tabeli powyżej.	Bez zmian w treści przepisów projektu.
16	RCL	Proponuje się rozważyć możliwość uzupełnienia art. 11 ust. 5 o wskazanie, że likwidatorzy po dokonaniu czynności, o których mowa w tym przepisie, zgłaszają wnioski o stwierdzenie zakończenia likwidacji - podobnie jak uczyniono to redagując projektowany art. 13. Analogiczna uwaga odnosi się do art. 33 ust. 5 projektu.	<u>Uwaga częściowo uwzględniona.</u> Co do zasady, uzupełnienie przepisu w art. 11 ust. 5 w proponowany sposób nie jest możliwe. Art. 11 opisuje bowiem procedurę likwidacji po opublikowaniu decyzji Urzędu o wykreśleniu z Rejestru lecz jeszcze przed jej wejściem w życie (na mocy rozporządzenia jest to zawsze okres trzech miesięcy). W takim przypadku nie zachodzi typowa, jak byłoby to warunkach krajowych, sytuacja, w której po zakończeniu likwidacji następuje konieczność formalnego zakończenia bytu prawnego osoby prawnej, co znajduje wyraz w stwierdzeniu zakończenia likwidacji i przede wszystkim wykreśleniu z właściwego rejestru. W rozważanym przypadku (art. 11 projektu ustawy)	(dostosowano numerację artykułów) Art. 13. 1. Po przeprowadzeniu likwidacji, o której mowa w art. 12, likwidatorzy składają sądowi właściwemu do prowadzenia ewidencji bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych

			<p>wygaśnięcie osobowości prawnej EPP nastąpi zawsze po upływie 3 miesięcy od opublikowania decyzji Urzędu i w szczególnym stanie prawnym określonym w rozporządzeniu (art. 16 ust. 1 rozporządzenia) wejście decyzji w życie stanowi odpowiednik wykreślenia z krajowego rejestru. Co więcej, ewentualne wcześniejsze stwierdzenie zakończenia likwidacji przez sąd krajowy oznaczałoby, że czynność ta nastąpiłaby jeszcze przed wygaśnięciem osobowości prawnej EPP.</p> <p>Odmienne sytuacja wygląda w przypadku czynności opisanych w art. 12 i 13 projektu ustawy, o ile zajdzie konieczność podjęcia takich czynności, tj. kontynuowania likwidacji już po wejściu decyzji Urzędu w życie. Wówczas konieczne jest wydanie przez sąd odrębnego orzeczenia stwierdzającego zakończenie likwidacji. Niezależnie od powyższego, jak stwierdzono w toku konferencji uzgodnieniowej, konieczne jest prerעדagowanie dotychczasowych art. 13 i 14, taki sposób, że dotychczasowy art. 14 staje się ust. 2 w art. 13. Powyższe wynika właśnie z faktu, że „stwierdzenie zakończenia likwidacji” powinno odnosić się jedynie do etapu postępowania po wejściu w życie decyzji Urzędu o wykreśleniu.</p> <p>Analogiczna zmiana wprowadzona została także w dotychczasowych art. 34 i art. 35 w odniesieniu do likwidacji EFP, a w całym projekcie dostosowano numerację artykułów.</p>	<p>czynności likwidacyjnych, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o stwierdzenie zakończenia likwidacji.</p> <p>2. Sąd właściwy do prowadzenia ewidencji stwierdza zakończenie likwidacji.</p> <p>Art. 33. 1. Po przeprowadzeniu likwidacji, o której mowa w art. 32, likwidatorzy składają sądowi rejestrowemu bilans na dzień zakończenia likwidacji oraz sprawozdanie opisowe z przeprowadzonych czynności likwidacyjnych, z jednoczesnym zgłoszeniem wniosku o stwierdzenie zakończenia likwidacji.</p> <p>2. Sąd rejestrowy stwierdza zakończenie likwidacji.</p>
17	RCL	<p>W projektowanym art. 16 zastosowano odesłanie do przepisów o likwidacji partii politycznej, które również zawierają odesłania, co powoduje, że tworzy się odesłanie kaskadowe, zatem przepis nie jest przejrzysty. Aby uniknąć tego typu nieczytelnych regulacji proponuje się doprecyzować odesłanie do przepisów o likwidacji partii politycznej przez wskazanie konkretnych przepisów, które będą mieć zastosowanie na podstawie projektowanego</p>	<p><u>Uwaga wyjaśniona</u></p>	

		art. 16. Analogiczna uwaga odnosi się do art. 37.		
18	RCL	W związku z tym, iż rozporządzenie 1141/2014 posługuje się pojęciami: partia polityczna i europejska partia polityczna rozważyć należy dopisanie „europejskiej partii politycznej” do katalogu podmiotów wykluczonych ze stosowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (art. 39 projektu) analogicznie jak wyłączono „europejską fundację polityczną”.	<u>Uwaga uwzględniona.</u>	(dostosowano numerację artykułów) Art. 37. W ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 i 1948 oraz z 2017 r. poz. 60 i 573) w art. 3 w ust. 4: 1) po pkt 1 dodaje się pkt 1a w brzmieniu: „1a) europejskich partii politycznych”, 2) po pkt 5 dodaje się pkt 5a w brzmieniu: „5a) europejskich fundacji politycznych”.
19	PKW	Godne rozważania byłoby określenie w przepisach Kodeksu wyborczego zakresu działań EPP w okresie kampanii wyborczych, które nie stanowią agitacji wyborczej i mogą być przez te partie podejmowane bez narażenia się na zarzut prowadzenia kampanii wyborczej z naruszeniem wyłączności komitetów wyborczych.	<u>Uwaga nieuwzględniona</u> Określenie zakresu działań tego rodzaju nie wynika z rozporządzenia 1141/2014 lecz należy do szerszej kategorii działań stanowiących lub nie stanowiących agitacji wyborczej przez każdy podmiot po zarządzeniu wyborów. Jako taki, problem wymaga odrębnej oceny, w założeniu projektowana ustawa służy tylko zapewnieniu stosowania rozporządzenia 1141/2014.	Bez zmian w treści przepisów projektu.
20	MRiF	Należy doprecyzować zasady rachunkowości krajowej obowiązujące EPP z siedzibą w Polsce, w tym jakie sprawozdanie finansowe powinno być sporządzane na moment bilansowy	<u>Uwaga wyjaśniona.</u> U podstaw projektu ustawy legło założenie, że EPP z siedzibą w Polsce powinna – w zakresie nieuregulowanym odmiennie w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w projektowanej ustawie – podlegać tym samym wymogom	Bez zmian w treści przepisów projektu.

		wskazany w art. 11 ust. 5 oraz art. 34 projektu ustawy (na dzień zakończenia likwidacji), tj. jako uproszczone sprawozdanie finansowe partii politycznej zgodnie z <i>rozporządzeniem MF w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną</i> czy na zasadach ogólnych zgodnie z ustawą o rachunkowości. Jeżeli EPP miałyby być traktowana jako „inna osoba prawna” w rozumieniu ustawy o rachunkowości, to należy uzupełnić art. 3 pkt 1 projektu o art. 41 ustawy o partiach politycznych.	na gruncie prawa polskiego, co krajowe partie polityczne. Dotyczy to także wymogów w zakresie rachunkowości, w tym <i>rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 23 stycznia 2003 r. w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną</i> . Ogólne założenie w kwestii odpowiedniego stosowania wobec EPP i EFP przepisów o partiach politycznych i stowarzyszeniach dotyczy także ich likwidacji. O ile zatem do dokumentów finansowych, takich jak sprawozdania finansowe lub części takich sprawozdań (bilanse) partii politycznych, sporządzanych na momenty bilansowe inne niż stosowane w przypadku rocznych sprawozdań finansowych (tj. na dzień zakończenia likwidacji), przepisy ww. rozporządzenia Ministra Finansów nie znajdą zastosowania, co do zasady stosowane będą wówczas ogólne rozwiązania wynikające z ustawy o rachunkowości.	
21	MRiF	W świetle przepisów ustawy o rachunkowości oraz <i>rozporządzenia MF w sprawie zasad prowadzenia rachunkowości przez partię polityczną</i> w celu uniknięcia wątpliwości interpretacyjnych oraz zapewnienia spójności przepisów, poddajemy pod rozagę zmianę w art. 11 ust. 5 oraz art. 34 projektu – zamiana wyrazu „bilans” na „sprawozdanie finansowe”	<u>Uwaga wyjaśniona.</u> Przepisy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach o likwidacji (rozdział 5), do których odpowiedniego stosowania odsyła również art. 49 ustawy o partiach politycznych, nie precyzują dokumentów finansowych, jakie powinny być przedkładane w związku z likwidacją. W projektowanej ustawie przyjęto, że wystarczające będzie przedłożenie bilansu na dzień zakończenia likwidacji.	Bez zmian w treści przepisów projektu.
22	RCL	Na kolejnym etapie prac nad projektowaną ustawą aktualizacji wymagają informacje dotyczące stanowiska koordynatora OSR w zakresie OSR oraz wyniki konsultacji publicznych.	<u>Uwaga uwzględniona.</u>	Zmiany jedynie w OSR, bez zmian w treści przepisów projektu.
23	KPRM - Dep. OSR (uwaga w toku	Należy uzupełnić pkt 4 OSR w odniesieniu do krajowego punktu kontaktowego, obecnie pkt 4 tego nie obejmuje; uzupełnić pkt 5 OSR poprzez wskazanie podmiotów uczestniczących w konsultacjach oraz	<u>Uwaga uwzględniona.</u>	Zmiany jedynie w OSR, bez zmian w treści przepisów projektu.

	ustnych roboczych konsultacji)	wskazać przyczyny krótszego terminu konsultacji. Ponadto, konieczność sporządzenia, na kolejnym etapie, raportu z konsultacji.		
24.	MSZ (uwaga w toku ustnych roboczych konsultacji)	W art. 18 projektu weryfikacji wymaga odesłanie do art. 37 ustawy o stowarzyszeniach (powtarzające się odesłanie do ust. 2).	<u>Uwaga uwzględniona.</u>	(dostosowano numerację artykułów) Art. 17. W zakresie nieuregulowanym w rozporządzeniu 1141/2014 oraz w ustawie do europejskiej fundacji politycznej posiadającej siedzibę w Rzeczypospolitej Polskiej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące stowarzyszenia, z wyłączeniem: 1) art. 8 ust. 1 i 5, art. 10a, art. 10b, art. 12, art. 16, art. 17 ust. 1 i 3, art. 20 – 35, art. 36 ust. 2, art. 37 ust. 2 pkt 1 i 3 oraz ust. 3 oraz art. 40 - 43 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach;

Warszawa, 13 sierpnia 2018 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPUE.920.1321.2017 / 16/MN

dot.: RM-10-121-18 z 8.08.2018 r.

Pan
Jacek Sasin
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia

o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o europejskiej partii politycznej i europejskiej fundacji politycznej, wyrażona przez ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z przedłożonym projektem ustawy pozwalam sobie wyrazić poniższą opinię.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Z poważaniem

z up. Ministra Spraw Zagranicznych
Bartosz Cichoński
Podsekretarz Stanu

Do wiadomości:
Pan Zbigniew Ziobro
Minister Sprawiedliwości

Sekretariat
Departamentu Koordynacji Procesu Legislacyjnego

14 -08- 2018